

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU25

Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändringar i skollagen. De förslag som utskottet tillstyrker syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.

Ändringarna innebär bl.a. att arbetsmarknadens behov ska få betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux). Vidare ska kommunerna samverka genom avtal med minst två andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde. En huvudmans information om den gymnasieutbildning som huvudmannen erbjuder ska tydligt ange utbildningens inriktning och vad utbildningen kan leda till. Ett nytt godkännande av en ansökan som huvudman för gymnasieskolan ska förutsätta att utbildningen i fråga bidrar till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov. Det ska även vara möjligt att fritt söka till de yrkesutbildningar inom komvux som erbjuds i det primära samverkansområde som den sökande är hemmahörande i. Utskottet ställer sig också bakom ändringar i lagen om regionalt utvecklingsansvar och lagen om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor.

De ändringar som behövs i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns 17 reservationer (M, SD, C, V, KD).

Behandlade förslag

Regeringens proposition 2021/22:159 Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning.

Cirka 20 yrkanden i följdmotioner (M, SD, C, V, KD, L).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund och gällande rätt.....	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
Utskottets överväganden.....	10
Lagförslagen.....	10
Utskottets ställningstagande.....	34
Dimensioneringen	36
Utskottets ställningstagande.....	37
Samverkan.....	41
Utskottets ställningstagande.....	41
Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet	44
Utskottets ställningstagande.....	44
Regionala planeringsunderlag	46
Utskottets ställningstagande.....	46
Kvalitet och utvärdering.....	48
Utskottets ställningstagande.....	48
Reservationer	50
1. Lagförslagen, punkt 1 (SD).....	50
2. Dimensionering av utbildningen, punkt 2 (C)	50
3. Dimensionering av utbildningen, punkt 2 (V).....	51
4. Dimensionering av utbildningen, punkt 2 (KD)	52
5. Svenska branschers inflytande över yrkesutbildningarna, punkt 3 (M, KD).....	53
6. Regional försöksverksamhet med dimensionering, punkt 4 (KD).....	53
7. Samverkan mellan kommuner, punkt 5 (V).....	54
8. Samverkan mellan kommuner, punkt 5 (KD).....	55
9. Samverkan får inte blockera nyetablering av fristående gymnasieskolor, punkt 6 (M, SD, KD).....	55
10. Likabehandling av huvudmän, punkt 7 (M, SD)	56
11. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet, punkt 8 (C).....	57
12. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet, punkt 8 (V)	57
13. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet, punkt 8 (KD)	58
14. Regionala planeringsunderlag, punkt 9 (M, KD).....	59
15. Regionala planeringsunderlag, punkt 9 (V).....	59
16. Kvalitet i utbildningarna, punkt 10 (M).....	60
17. Utvärderingsbara reformer, punkt 11 (M, KD).....	60
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	62
Propositionen	62
Följdmotionerna	62
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	65

Bilaga 3

Utskottets lagförslag	81
-----------------------------	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lagförslagen

1. Lagförslagen

Riksdagen

a) antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800) med den ändringen att 2 kap. 5 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

2. lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.

3. lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

b) godtar det som utskottet anför om regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800).

2. lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:159 punkterna 1, 2.1, 3.1, 4 och 5 samt avslår motion

2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

Dimensionering

2. Dimensionering av utbildningen

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4,

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (KD)

3. Svenska branschers inflytande över yrkesutbildningarna

Riksdagen avslår motion

2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 5 (M, KD)

4. Regional försöksverksamhet med dimensionering

Riksdagen avslår motion

2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 6 (KD)

*Samverkan***5. Samverkan mellan kommuner**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 och

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (KD)

6. Samverkan får inte blockera nyetablering av fristående gymnasieskolor

Riksdagen avslår motion

2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 9 (M, SD, KD)

7. Likabehandling av huvudmän

Riksdagen avslår motion

2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 10 (M, SD)

*Förbättrade möjligheter att delta i yrkesutbildning***8. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2,

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3.

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (KD)

*Regionala planeringsunderlag***9. Regionala planeringsunderlag**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkandena 4 och 5 samt

2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 14 (M, KD)

Reservation 15 (V)

*Kvalitet och utvärdering***10. Kvalitet i utbildningarna**

Riksdagen avslår motion

2021/22:4611 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 16 (M)

11. Utvärderingsbara reformer

Riksdagen avslår motion

2021/22:4611 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 17 (M, KD)

Stockholm den 9 juni 2022

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Pia Nilsson (S), Josefín Malmqvist (M), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Christian Carlsson (KD), Michael Rubbestad (SD), Annika Hirvonen (MP), Roza Güclü Hedin (S) och Noria Manouchi (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2021/22:159 Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning. Sex följdmotioner (M, SD, C, V, KD, L) har väckts med anledning av propositionen. En förteckning över förslagen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Regeringen beslutade den 8 mars 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur utbildning inom gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna bättre kan planeras och dimensioneras (dir. 2018:17). Utredningen antog namnet Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola. I juni 2020 överlämnade utredningen betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33). Betänkandet har remissbehandlats. I propositionen behandlas delar av utredningens förslag.

Regeringen beslutade den 19 november 2015 att ge en kommitté i form av en nationell delegation i uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet på den nationella och regionala nivån (dir. 2015:120). Delegationen antog namnet Valideringsdelegationen 2015–2019. Den 30 augusti 2018 fick delegationen i uppdrag att också bl.a. föreslå en övergripande definition av validering (dir. 2018:101). I januari 2020 överlämnade delegationen betänkandet Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69). Betänkandet har remissbehandlats (U2020/00129). I propositionen behandlas delegationens förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Regeringen beslutade den 22 december 2011 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur studiehjälpen kan effektiviseras, moderniseras och renodlas och hur den grupp som i dag studerar med aktivitetsersättning eller förlängt barnbidrag ska kunna få ersättning från studiestödssystemet (dir. 2011:122). Utredningen antog namnet 2012 års studiehjälpsutredning. I juni 2013 överlämnade utredningen betänkandet Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52). Betänkandet har remissbehandlats (U2013/04160). I propositionen behandlas en del av utredningens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor i betänkandet.

Lagtekniska frågor

Propositionens förslagspunkt 2 gäller ändringar i punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800) och förslagspunkt 3 gäller ändringar i 20 kap. 6 a § skollagen. Bestämmelserna är även föremål för ändringsförslag i proposition

2021/22:162 Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning, som bereds av utskottet parallellt under våren 2022. För att uppnå en lagteknisk samordning mellan lagförslagen har propositionens förslagspunkter 2 och 3 förts över till det ärendet. Utskottet behandlar dock förslagen i sak i det nu aktuella ärendet.

I ärendet föreslår utskottet följdändringar i skollagen med anledning av att en bestämmelse i regeringens förslag tidigare avlagits av riksdagen (prop. 2021/22:158, bet. 2021/22:UbU33). Utskottets lagförslag finns i bilaga 3.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 januari 2022 att inhämta Lagrådets yttrande över regeringens lagförslag. Lagrådet har lämnat förslagen i lagrådsremissen utan erinran. I förhållande till lagrådsremissen har några språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

Bakgrund och gällande rätt

Både gymnasieskolan och komvux ska bidra till den regionala och nationella kompetensförsörjningen i skollagen (2010:800) anges att utbildningen i gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet (15 kap. 2 §). Utbildningen ska vidare utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn (15 kap. 3 §). Syftet med gymnasieskolan är således tudelat. Det beskrivs dels vad gymnasieskolan ska ge eleverna, dels vad gymnasieskolan ska bidra med i förhållande till det omgivande samhället. Det finns en betydande arbetsmarknad för personer med en gymnasial utbildning som högsta nivå och tillgången till och utformningen av den gymnasiala utbildningen är därför en strategisk fråga som har betydelse för både tillväxtfrågor och näringspolitik, såväl nationellt som lokalt. (prop. 2008/09:199 s. 43 och prop. 2009/10:165 s. 410 f.). De övergripande målen för kommunal vuxenutbildning är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande och ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska också ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet (20 kap. 2 § första stycket). Målen har betydelse bl.a. vid kommunernas planering och dimensionering av den kommunala vuxenutbildningen. Uppräkningen av målen görs utan någon prioritering mellan dessa, vilket innebär att samtliga mål ska väga lika tungt (prop. 2019/20:105 s. 116).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv. Regeringen föreslår bl.a. att

- arbetsmarknadens behov ska få betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux)
- kommunerna ska samverka genom avtal med minst två andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde
- en huvudmans information om den gymnasieutbildning som huvudmannen erbjuder tydligt ska ange utbildningens inriktning och vad utbildningen kan leda till
- ett nytt godkännande av en ansökan som huvudman för gymnasieskolan ska förutsätta att utbildningen i fråga bidrar till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov
- det ska vara möjligt att fritt söka till de yrkesutbildningar inom komvux som erbjuds i det primära samverkansområde som den sökande är hemmahörande i
- en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret bl.a. ska vara att bedöma regionens kompetensbehov inom privat och offentlig sektor på både kort och lång sikt
- kommunernas skyldighet att lämna stöd för dagliga resor även ska omfatta elever under 16 år.

De ändringar som behövs i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla lagförslagen och en motion med förslag om att riksdagen ska avslå regeringens proposition. Därefter behandlas motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknuter till propositionens förslag.

Lagförslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar med vissa följdändringar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen om regionalt utvecklingsansvar och lag om ändring i lagen om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

Ändringarna syftar i huvudsak till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv. Förslagen bedöms sammantaget innebära en förbättrad kompetensförsörjning för unga och vuxna.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om avslag på propositionen. Jämför reservation 1 (SD).

Propositionen

Arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av utbildningen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att när en kommun bestämmer vilka gymnasieutbildningar på nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska kommunen ta hänsyn till både ungdomarnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Motsvarande krav ska gälla för en region som anordnar utbildning inom gymnasieskolan. Motsvarande krav ska också gälla för en enskild huvudman, med utgångspunkt i vad som följer av huvudmannens godkännande. När en kommun bestämmer vilka yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar som ska erbjudas inom kommunal vuxenutbildning och antalet platser på utbildningarna ska

kommunen ta hänsyn till vuxnas efterfrågan och behov av utbildning och till arbetsmarknadens behov.

Skälen för regeringens förslag

Arbetslivets kompetensförsörjning behöver förbättras

I propositionen framhåller regeringen att arbetslivets kompetensförsörjning behöver förbättras. Kompetensbrist är enligt regeringen ett av de vanligaste tillväxthindren för svenska företag. Sammantaget anser regeringen att detta understryker behovet av att vidta åtgärder för att underlätta både näringslivets och den offentliga sektorns kompetensförsörjning och forma utbudet av gymnasial utbildning så att det bättre svarar mot arbetsmarknadens behov.

Arbetsmarknadens behov bör vägas in vid planering och dimensionering av utbildningsutbudet

Regeringen ser det som angeläget att utbildningsutbudet styrs enligt principer som kan underlätta elevernas etablering i arbetslivet eller fortsatta studier, vilket även är motiverat ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Regeringen anser därför att utbildningsutbudet i större utsträckning än i dag behöver anpassas till de behov som finns på arbetsmarknaden. Detta överensstämmer även med en av OECD:s slutsatser från en fördjupad analys av svensk yrkesutbildning som organisationen har genomfört (Vocational Education and Training in Sweden, OECD, 2019). Genom att stärka kopplingen mellan utbudet av utbildningar i gymnasieskolan och arbetsmarknadens behov kan elevernas möjligheter till etablering på arbetsmarknaden förbättras och bidra till att både näringslivets och välfärdens kompetensförsörjning tryggas.

Med arbetsmarknadens behov avser utredningen huvudsakligen tre delar av arbetsmarknaden som behöver beaktas vid planering och dimensionering av utbildning på gymnasial nivå. Dels behov av yrkesutbildade på den del av arbetsmarknaden där krav ställs på specifik gymnasial yrkeskompetens, som t.ex. yrkesförare, bygg- och anläggningsarbetare och undersköterska, som gymnasieskolans yrkesprogram och motsvarande utbildningar inom komvux utbildar mot. Dels avses behov på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare ofta rekryterar arbetskraft brett från olika program och där den efterfrågande kompetensen alltså förvärvas från såväl yrkesprogram som högskoleförberedande program i gymnasieskolan, t.ex. i fråga om vissa serviceyrken. Slutligen handlar det om arbetsmarknadens behov av arbetskraft med eftergymnasial utbildning som t.ex. lärare och ingenjörer.

Enligt den gällande regleringen ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och även utgöra en bas för rekrytering till högskolesektorn (15 kap. 3 § skollagen). När det gäller gymnasieskolan ska kommunen så långt som möjligt anpassa vilka utbildningar de erbjuder och antalet platser på dessa med hänsyn till ungdomarnas önskemål (15 kap. 30 §). Hemkommunen har ett ansvar att erbjuda alla behöriga ungdomar ett allsidigt urval av nationella program och

nationella inriktningar (16 kap. 42 §) samt även att erbjuda introduktionsprogrammen programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkin introduktion (17 kap. 16 §). Enskilda kan ansöka om att bli godkända som huvudmän för att bedriva utbildning i gymnasieskolan. Med ett sådant godkännande kan de enskilda huvudmännen justera antalet utbildningsplatser på aktuella utbildningar, t.ex. utifrån elevernas önskemål att söka till ett visst program och en viss inriktning. Nuvarande reglering innebär att ungdomarnas önskemål om utbildning tillmäts stor betydelse när huvudmän beslutar om vilka gymnasieutbildningar de ska erbjuda och hur de ska dimensioneras. Både offentliga och enskilda huvudmän beaktar vilka utbildningar ungdomar är intresserade av när de formar utbildningsutbudet, vilket också är rimligt då sannolikheten för eleverna att slutföra sin gymnasieutbildning påverkas av deras möjlighet att välja en utbildning som de är intresserade av.

Mot bakgrund av ovanstående anser regeringen att principerna för hur utbildningsutbudet formas i gymnasieskolan behöver förändras. Regeringen föreslår därför en ändring i skollagen som innebär att kommunerna utöver ungdomarnas efterfrågan även ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov när de bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Med ungdomarnas efterfrågan avses detsamma som det nuvarande uttrycket ungdomarnas önskemål. De utbildningar som avses är nationella program samt sökbara utbildningar inom introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion.

Kunskaperna om elevers etablering på arbetsmarknaden bör tillvaratas

Regeringen anser att den kunskap som finns om elevers etablering på arbetsmarknaden eller vidare studier efter avslutad utbildning inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning bör tas till vara vid dimensionering av utbildningsutbudet. Enligt regeringens förslag ska kommunerna utöver ungdomarnas önskemål också ta hänsyn till arbetsmarknadens behov när de bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. När kommunerna ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov bör de därför göra en sammantagen bedömning av behovet av kompetens på arbetsmarknaden såväl direkt efter avslutad gymnasieutbildning som efter en följande högskoleutbildning. De olika utbildningarnas bidrag till kompetensförsörjningen inom olika yrkesområden, dvs. i vilken utsträckning olika utbildningar leder till relevant sysselsättning, behöver bedömas.

Ungdomarnas efterfrågan bör fortfarande spela roll vid planeringen och dimensioneringen av utbildningarna i gymnasieskolan

Regeringen anser att det är viktigt att utbudet av utbildning formas med utgångspunkt i att ungdomarnas efterfrågan på utbildning kan påverkas och att efterfrågan alltså inte bör betraktas som konstant. Regeringen bedömer att det finns åtgärder som kommuner och andra som är huvudmän kan vidta för att påverka ungdomarnas efterfrågan på utbildning och därmed på sikt också kunna möta arbetsmarknadens behov. Regeringen anser att dimensionering

inte är det enda medlet för att uppnå en bättre matchning mellan den utbildning som ungdomar efterfrågar och behoven på arbetsmarknaden. Ungdomarnas val kan t.ex. påverkas av tillgång till kvalificerad studie- och yrkesvägledning, kontakter med arbetslivet och förbättrad information om vad en viss utbildning leder till (se även avsnittet nedan om att huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare ska förbättras). Det kan också handla om utveckling av utbildningarnas innehåll och kvalitet, där arbetsmarknadens parter också kan medverka och spela en viktig roll. Ett exempel på att detta sker i dag är samarbetet inom ramen för Vård- och omsorgscollege, Motorbranschcollege och Teknikcollege, där utbildningsanordnare och företrädare för arbetslivet samverkar för att utveckla utbildningarna och attrahera fler ungdomar att läsa utbildningarna.

Ungdomarnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov behöver avvägas

Regeringen anser att det är nödvändigt att väga in både kortsiktiga och långsiktiga kompetensbehov vid planeringen av gymnasieskolans utbildningsutbud. Planeringsunderlagen bör svara mot detta behov. Med tanke på ungdomarnas efterfrågan och gymnasieskolans syfte, dvs. att ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier behöver planeringen vara både tillräckligt flexibel och hållbar över tid. Hur en sammantagen bedömning görs och vilken vikt som ska läggas vid ungdomarnas efterfrågan respektive arbetsmarknadens behov i olika situationer kommer att behöva utvecklas genom praxis över tid, bl.a. med stöd av de regionala planeringsunderlagen (vilka regeringen föreslår att Skolverket ska ta fram, se förslag nedan) och stöd från Skolverket om hur dessa underlag kan användas. I de fall där de regionala planeringsunderlagen indikerar ett starkt arbetsmarknadsbehov av vissa utbildningar samtidigt som ungdomars efterfrågan är svag får det förutsättas att olika åtgärder vidtas för att kunna upprätthålla eller öka antalet platser inom sådana utbildningar. Det kan exempelvis handla om olika informationsinsatser eller åtgärder för att göra utbildningarna mer attraktiva för eleverna, t.ex. genom stärkt samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet eller välöversädd lokaliserings av arbetsmarknadsrelevanta utbildningar. I de fall där de regionala planeringsunderlagen tvärtom visar ett svagt eller vikande arbetsmarknadsbehov för vissa utbildningar indikerar det att antalet platser på dessa utbildningar bör minskas, även om de blir färre än vad som efterfrågas.

Även enskilda huvudmän bör bidra till en bättre kompetensförsörjning.

För att möta arbetsmarknadens behov och ur ett likvärdighetsperspektiv är det enligt regeringens mening angeläget att den föreslagna principen för planering och dimensionering tillämpas i fråga om både utbildningar som erbjuds av en enskild huvudman och utbildningar som erbjuds av offentliga huvudmän. Samtliga elever kan då oberoende av huvudman erbjudas utbildningar som i högre grad underlättar elevernas etablering på arbetsmarknaden. Därmed får förbättringen av kompetensförsörjningen också större genomslag.

Regeringen menar att offentliga huvudmän tillsammans med enskilda huvudmän har ett ansvar för att bidra till en förbättrad kompetensförsörjning. Regeringen föreslår därför att även enskilda huvudmän som bestämmer vilka utbildningar inom nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever de ska erbjuda, och antalet utbildningsplatser, ska vara skyldiga att ta hänsyn till både ungdomarnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Detta bör självklart gälla med de begränsningar av ansvaret som följer av godkännandet som huvudman och att enskilda huvudmän inte har samma ansvar som en kommun att erbjuda alla behöriga ungdomar ett allsidigt urval av utbildning. Vidare är det enligt ny reglering som träder i kraft den 1 juli 2022 inte avsett att huvudmannen ska kunna låta verksamheten vila en längre tid, dvs. att huvudmannen under en längre tid inte bedriver viss utbildning som den har godkännande för (se propositionen Ökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister, prop. 2021/22:45). Regionala planeringsunderlag kan utgöra en gemensam referenspunkt för både offentliga och enskilda huvudmän och ett verktyg för att identifiera behov av justeringar av dimensioneringen av olika utbildningar.

Det ska krävas att kommuner samverkar för ett ändamålsenligt utbud

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att det ska införas krav på att varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner om uppgifter inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). Även en samverkan som sker på annan liknande grund ska anses uppfylla kravet.

De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen.

Samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av viss utbildning i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. I gymnasieskolan ska avtalet omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion som är utformade för en grupp elever. I kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska avtalet omfatta yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar.

En kommun ska även kunna ha andra samverkansavtal med en eller flera kommuner och regioner (sekundära samverkansavtal).

Regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på samverkan med minst två kommuner med hänsyn till kommunernas geografiska placering. Sådana föreskrifter ska också få ange vad som ska gälla i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning för de kommuner som omfattas av undantaget.

Skälen för regeringens förslag

Många kommuner samverkar i dag men det är ovanligt att utbildningsutbudet planeras och dimensioneras gemensamt

Kommunernas storlek, befolkningsunderlag och geografiska förutsättningar ger olika möjligheter att erbjuda gymnasiala utbildningar i egen regi. Tillgången till lärare och andra resurser kan också påverka vilka utbildningar som erbjuds. Utbildningserbjudandet inom gymnasieskolan och komvux kan dock breddas genom samverkan med andra kommuner.

När det gäller gymnasieskolan kan kommunen erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller en region enligt samverkansavtal med kommunen eller regionen. De kommuner som har ingått ett samverkansavtal bildar ett samverkansområde för utbildningen (15 kap. 30 § andra stycket skollagen).

När det gäller kommunal vuxenutbildning finns reglering om samverkan i 23 kap. skollagen. En kommun kan ingå avtal med en annan kommun eller en region om att denna tar över ansvaret för kommunens uppgifter enligt skollagen inom kommunal vuxenutbildning (22 § 3 och 23 § första stycket skollagen). Den som enligt ett sådant samverkansavtal tar över ansvaret tar då även över huvudmannaskapet för uppgifterna i fråga (21 §).

Vidare finns det ett riktat statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå som kommuner under medverkan av arbetslivet samverkar om. Bestämmelser om det finns i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Ett av villkoren för att få statsbidraget är att minst tre kommuner samverkar om planering och genomförande av utbildningen i syfte att öka utbildningsutbudet för enskilda och tillgodose behoven på hela arbetsmarknaden i de samverkande kommunerna (20 § första stycket 1).

Regeringen konstaterar att det är ovanligt att utbildningsutbudet är föremål för en gemensam planering och dimensionering av kommunerna, trots att annan slags samverkan om gymnasieskolans utbildningar är vanligt förekommande. Även när det gäller samverkan om regionalt yrkesvux är gemensam planering och dimensionering ovanlig. Det handlar då snarare om samverkan kring statsbidraget som är av mer administrativ art.

Regeringen framhåller att bristande samverkan påverkar människors tillgång till och kommunernas möjlighet att erbjuda ett brett utbildningsutbud. Skillnaderna i samverkan påverkar ungdomars och vuxnas lika tillgång till ett brett utbildningsutbud. De nationella programmen i gymnasieskolan är relativt väl spridda geografiskt och tillgängligheten på programnivå har förbättrats över ett lite längre tidsperspektiv. Elevernas tillgång till inriktningarna inom pendlingsavstånd är dock mer begränsad. Begränsningarna gäller främst yrkesprogrammen, och i synnerhet vissa inriktningar på dessa program. Situationen inom vvs- och fastighetsprogrammet kan användas som ett illustrerande exempel. Inriktningarna på detta program med få elever – i

synnerhet fastighet, men även kyl- och värmepumpsteknik samt ventilations-teknik – har försvunnit från flera pendlingsområden. Oftast handlar det om en utfasning på grund av ett lågt antal sökande, men i vissa fall kan nedläggningen bero på att redan få platser i form av gymnasial lärlingsutbildning har försvunnit helt. Denna utveckling sker trots att branschen bedömer att det finns stora rekryteringsbehov när det gäller några av de yrken som dessa inriktningar leder till.

Regeringen konstaterar också att då samverkan mer sällan omfattar introduktionsprogrammen, är elever som inte är behöriga till nationella program beroende av att hemkommunerna själva anordnar utbildningen.

Regeringen framhåller också att brister i samverkan och samordning av utbildningsutbudet bidrar till att de resurser som samhället avsätter för utbildning inte används på ett effektivt sätt. Regeringen hänvisar till att OECD i sin granskning av svensk yrkesutbildning i rapporten Vocational Education and Training in Sweden (OECD 2019) konstaterar att det i genomsnitt går färre yrkesutbildningselever per skola på svenska gymnasieskolor i jämförelse med andra länder. Detta kan, enligt OECD, försvåra möjligheterna att erbjuda vissa yrkesutbildningar exempelvis inom högteknologiska områden med krav på specialiserad lärarkompetens och dyr utrustning.

Liknande utmaningar finns även enligt regeringen inom komvux. Det största hindret för att kunna upprätthålla ett brett utbud av yrkesutbildningar inom komvux är för få sökande, rapporten Utbud, söktryck och samverkan i yrkesvux (SKR, 2018). Ytterligare hinder är alltför små elevvolymerna i närområdet och bristande ekonomiska resurser.

Regeringen bedömer även att ett utvecklat samarbete behöver inkludera även gymnasieskolans högskoleförberedande program eftersom den gymnasiala utbildningen för ungdomar i Sverige är organiserad i en sammanhållen gymnasieskola där unga kan välja mellan både yrkesprogram och högskoleförberedande program.

Kommunerna bör samverka om planering, dimensionering och erbjudandet av vissa utbildningar i gymnasieskolan och komvux

Regeringen bedömer att utan en utvecklad samverkan mellan kommuner kommer det inte att finnas tillräckliga förutsättningar för att kunna erbjuda utbildning utifrån arbetsmarknadens behov så som föreslås i avsnittet ovan om att arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av utbildningen. En fördjupad samverkan kan även bidra till att ungdomar och vuxna får tillgång till ett bredare och mer allsidigt utbud av utbildningar. Kommunerna kan enligt gällande ordning själva avgöra om de vill avtala om samverkan och i så fall vilka uppgifter samverkan ska avse. Med hänsyn till de erfarenheter som finns av kommunernas samverkan på området hittills finns enligt regeringen skäl att överväga en förändrad reglering.

Regeringen anser att formella överenskommelser om planering, dimensionering och erbjudande genom avtal om samverkan ger goda förutsättningar för ett framåtsyftande arbete och en stabilitet i samverkan, där såväl enskilda

kommuner som andra aktörer, exempelvis enskilda utbildningsanordnare inom komvux, vet vad som förväntas av dem. Det ger även en bra grund för uppföljning och förutsättningar för ett systematiskt kvalitetsarbete. Genom formella samverkansprocesser främjas dialogen om frågor om planering och dimensionering av utbildningsutbudet, t.ex. när det gäller att identifiera gemensamma utmaningar och diskutera potentiella lösningar. Regeringen menar vidare att samverkan genom avtal har fördelar ur ett demokratiperspektiv. Det främjar enskildas möjligheter att få insyn i den kommunala verksamheten, något som annars kan vara svårt att följa vid olika former av kommunal samverkan. Genom avtal skapas därför förutsättningar för en både transparent och stabil samverkan.

Sammantaget bedömer regeringen att en fördjupad samverkan är nödvändig för att skapa goda förutsättningar att erbjuda och upprätthålla ett ändamålsenligt utbildningsutbud som tar hänsyn till kompetensbehoven på arbetsmarknaden.

Kravet på samverkan bör omfatta nationella program, vissa introduktionsprogram samt yrkesinriktad utbildning inom komvux

I propositionen föreslår regeringen att arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av utbildningen och vilka utbildningar som bör omfattas av denna princip. När det gäller gymnasieskolan bör den omfatta utbildning på nationella program samt på introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever. För kommunal vuxenutbildning bör den omfatta yrkesämnen och sammanhållen yrkesutbildning i utbildning på gymnasial nivå. För att möjliggöra en mer strategisk planering och dimensionering av utbildningsutbudet menar regeringen att det är rimligt att dessa utbildningar omfattas av kravet på samverkan.

De nya principerna för planering och dimensionering bör beaktas inom ramen för den primära samverkan

Regeringen föreslår enligt vad som framgår ovan en ändrad princip för hur utbildningsutbudet bör utformas i gymnasieskolan och komvux som innebär att en kommun när den bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Detta bör enligt regeringen beaktas av kommunerna också inom ramen för det primära samverkansavtalet (se avsnittet ovan om att det ska krävas att kommuner samverkar för ett ändamålsenligt utbud) Kommunerna som samverkar bör gemensamt komma överens om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa.

Samverkan om planering och dimensionering kan enligt regeringen exempelvis handla om lokalisering av utbildningarna, hur många kommuner som ska erbjuda de vanligaste utbildningarna och var utbildningar med färre platser strategiskt ska placeras. Här kan kommunerna i samverkan ta hänsyn

till kunskap om exempelvis pendlingsmöjligheter och lokala arbetsmarknadsbehov. Genom gemensam antagning, där sådan förekommer, kan kommunerna få en bild av vilka utbildningar ungdomar och vuxna efterfrågar. Planering kan också handla om vilka kommuner som har kompetens att genomföra vissa typer av utbildningar, möjligheten att erbjuda yrkesutbildning som lärlingsutbildning eller hur ansvaret för utbildningar som kräver dyr utrustning och material kan fördelas.

Ett primärt samverkansområde behöver vara tillräckligt stort

För att samverka om planering och dimensionering av utbudet ska gå att utföra på ett effektivt sätt krävs att upptagningsområdet där elever kan resa och söka till utbildningar inte är alltför snävt. Hur många kommuner som behöver samverka för att området ska vara ändamålsenligt kan dock variera beroende på bl.a. kommunernas storlek, elevunderlaget och pendlingsmöjligheter.

Regeringen anser att kommunernas skilda förutsättningar när det gäller storlek, geografiskt läge och pendlingsmöjligheter för elever talar emot ett alltför högt minimikrav gällande antalet kommuner, eller att samverka ska omfatta alla kommuner i ett visst län. Vidare bedömer regeringen att kommunerna själva bör avgöra vilka kommuner de ska samverka med.

Kommunerna bör enligt regeringens mening få möjlighet att påverka vilka relationer och förbindelser man väljer att utveckla gentemot kringliggande regioner. Det medför också en möjlighet till omförhandling och en möjlighet för kommuner att byta primärt samverkansområde, vilket kan vara viktigt för mindre kommuner med långa avstånd till flera olika inpendlingsorter. Att inte ge kommunerna ett fritt utrymme att förhandla och utveckla samarbeten på det sätt som kommunen anser är bäst vore enligt regeringens mening att begränsa kommunerna på ett oproportionerligt sätt. Det finns dock inget som hindrar att kommunerna i etablering av primära samverkansområden tar tillvara regionernas kompetens om regionala förutsättningar när det gäller t.ex. arbetsmarknad, kompetensbehov och kollektivtrafik. Även de regionala planeringsunderlagen som Skolverket föreslår ta fram kan fungera som ett stöd i etableringen av primära samverkansområden (se avsnittet nedan Regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning bör tas fram).

Regeringen bedömer att kommunerna själva bör få avgöra med vilka andra kommuner de ska samverka. För att säkerställa att de primära samverkansområdena är tillräckligt stora bör dock ett minimikrav gällande antal kommuner införas. Regeringen föreslår därför att det i skollagen införas krav på att varje kommun, i fråga om gymnasieskolan respektive komvux, ska samverka med minst två andra kommuner. Regeringen bedömer dock att det kan förekomma att kommunens geografiska placering gör det svårt att organisera en praktiskt fungerande samverkan mellan minst tre kommuner, framför allt av logistiska skäl. Regeringen föreslår därför att det bör vara möjligt att föreskriva undantag från kravet på samverkan med minst två andra kommuner med hänsyn till kommunernas geografiska placering. Regeringen

bör ges möjlighet att meddela sådana föreskrifter. I bemyndigandet bör också ingå rätt att meddela föreskrifter om vad som ska gälla i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning för kommuner som omfattas av ett undantag.

Kravet på samverkan bör inte omfatta enskilda och regionala huvudmän

Regeringen bedömer i propositionen att en förutsättning för att det samlade utbildningsutbudet bättre ska svara mot arbetsmarknadens behov är att både offentliga och enskilda huvudmäns utbildning omfattas. För enskilda huvudmän gäller detta även vid ansökan om nya godkännanden att bedriva utbildning inom gymnasieskolan. Samtidigt har kommuner och enskilda huvudmän olika ansvar och därmed olika förutsättningar för samverkan om planering och dimensionering av utbildningsutbudet. Kommunerna har ett övergripande ansvar för att alla ungdomar i kommunen erbjuds en gymnasieutbildning av god kvalitet (15 kap. 30 § skollagen). Något motsvarande uppdrag har inte de enskilda huvudmännen. Regeringen anser därför att kravet på samverkansavtal inte bör omfatta enskilda huvudmän. Regeringen vill även erinra om gällande bestämmelser vid godkännande av enskild som huvudman för viss utbildning. För ett godkännande krävs att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas eller i närliggande kommuner. Berörda kommuner har i samband med ansökningsprocessen möjlighet att yttra sig (2 kap. 5 § skollagen och 2 kap. 2 § gymnasieförordningen). Regeringen anser dock att det inte finns något som hindrar kommunala huvudmän och enskilda huvudmän från att samarbeta kring planering och dimensionering av utbudet av gymnasiala utbildningar. Det kan exempelvis handla om att bygga vidare på sådan samverkan som sker i dag kring gemensam antagning. De regionala planeringsunderlagen kan i detta sammanhang bli en gemensam referenspunkt för både offentliga och enskilda huvudmän och ett viktigt verktyg för att identifiera behov av förändringar i dimensioneringen av de olika utbildningarna inom ett samverkansområde.

Regeringen konstaterar att kommunerna själva bör bestämma med vilka andra kommuner de ska samverka. Detta innebär att ett primärt samverkansområde kan komma att överensstämja med en region, men inte behöver göra det. Regeringen anser därför att regionerna inte bör omfattas av kravet på primärt samverkansavtal. Kommunerna har dock även fortsatt möjlighet att frivilligt samverka med en eller flera regioner.

Övriga frågor

I propositionen behandlar regeringen också frågor om att ett samverkansområde bör kunna vara gemensamt för gymnasieskola och komvux men inte behöva vara det och att kommunen även i fortsättningen bör kunna ha andra samverkansavtal. Regeringen konstaterar också att förslaget om krav på

samverkansavtal enligt regeringens mening är befogat och proportionerligt i förhållande till den kommunala självstyrelsen.

Kommuners erbjudande av utbildning inom gymnasieskolan ska breddas

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att en kommun ska erbjuda ungdomarna i kommunen all utbildning på nationella program och på introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever som anordnas av någon av kommunerna i det primära samverkansområdet.

Kravet på erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde ska inte hindra att kommuner även erbjuder utbildning på grund av annan samverkan.

Interkommunal ersättning till en kommun som på ett nationellt program eller på programinriktat val antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen ska lämnas även inom ett samverkansområde.

Vid bedömningen av om ett allsidigt urval av nationella program och inriktningar erbjuds i kommunen ska kommunen även få ta hänsyn till utbildningar som erbjuds av enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen eller i en annan kommun inom det primära samverkansområdet.

Skälen för regeringens förslag

Ett breddat utbud bidrar till ökad likvärdighet

Regeringen anser att förslaget kan bidra till att öka elevers tillgång till sökbara introduktionsprogram och att detta är en viktig likvärdighetsfråga för de ungdomar som inte är behöriga till ett nationellt program. Regeringen anser också att förslaget att erbjuda all utbildning i fråga om nationella program är viktigt ur likvärdighetsperspektiv även för ungdomar som är behöriga till ett nationellt program.

Regeringen framhåller i propositionen att förslaget att kommunerna ska ingå primära samverkansavtal syftar bl.a. till att ungdomar ska erbjudas ett mer likvärdigt utbildningsutbud och därmed förbättra deras tillgång till utbildning och stärka arbetsmarknadens kompetensförsörjning. För att säkerställa att det sker i praktiken behöver kravet på samverkansavtal om viss utbildning vara kopplat till ett krav att eleverna erbjuds all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i det primära samverkansområdet. Sammantaget bedömer regeringen att det bör införas en bestämmelse i skollagen av innebörden att en kommun som ingår i ett primärt samverkansområde om gymnasieskolans utbildningar ska erbjuda all utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet när det gäller nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever.

Det bör vara tydligt att en kommun ska kunna erbjuda utbildning även med stöd av ett sekundärt samverkansavtal

Regeringen bedömer att det kommer att finnas situationer där även samarbeten utanför det primära samverkansområdet behövs för att utbildningsutbudet i gymnasieskolan ska möta ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Det bör av regleringen tydligt framgå att en kommun ska kunna uppfylla sitt ansvar att erbjuda utbildning även genom de erbjudanden som kan ges på grund av ett sekundärt samverkansavtal, dvs. att en kommun även ska kunna ha andra samverkansavtal än primära samverkansavtal med en eller flera kommuner och regioner.

Interkommunal ersättning bör kunna lämnas mellan kommuner inom ett samverkansområde

Många samverkansområden har i dag gemensamma prismodeller. Kommunerna kommer då överens om interkommunal ersättning även inom ett samverkansområde, vilket skulle kunna tas till intäkt för att någon reglering inte är nödvändig. Regeringen anser skyldigheten att utge ersättning bör gälla såväl mellan kommuner som ingår ett primärt samverkansavtal som mellan kommuner som väljer att ingå sekundära samverkansavtal.

En kommun bör få ta hänsyn till utbildning som erbjuds av enskilda huvudmän

Enligt gällande bestämmelser ansvarar hemkommunen för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och inriktningar (16 kap.42 §). Eleverna ska alltså ges möjlighet att välja bland en mängd olika program och inriktningar. Kommunen kan då erbjuda utbildning som den själv anordnar eller som anordnas av en annan kommun eller en region som hemkommunen har samverkansavtal med. För att uppfylla sin skyldighet att erbjuda utbildning behöver hemkommunen alltså beakta i vilken utsträckning kommunen själv eller genom samverkan kan erbjuda ungdomarna ett allsidigt urval av utbildning. Samma utbildning kan finnas hos både kommunala och enskilda huvudmän. Andelen elever som i dag läser en utbildning hos en enskild huvudman är cirka en tredjedel av landets gymnasieelever, vilket innebär att enskilda huvudmän erbjuder en väsentlig del av det samlade utbildningsutbudet. Det är angeläget att de resurser som samhället avsätter för utbildning används på ett effektivt sätt, vilket också är skäl till förslagen om stärkt samverkan i avsnittet ovan om att det ska krävas att kommuner samverkar för ett ändamålsenligt utbud. Av effektivitetsskäl bör det utbud av utbildning som enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen erbjuder få beaktas när en kommun bedömer om eleverna erbjuds ett allsidigt urval av utbildning.

Enskilda huvudmän ska bidra till ett ändamålsenligt utbud

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att för att en enskild ska ges ett godkännande som huvudman för gymnasieskola ska det krävas att utbildningen i fråga bidrar till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov.

Skälen för regeringens förslag

Vid godkännande av enskilda som huvudmän bör det prövas att utbildningen bidrar till kompetensförsörjningen

Att utbildningen bör bidra till att möta ungdomarnas efterfrågan är något som beaktas vid prövningen redan i dag. Av förarbetena framgår bl.a. att med de föreskrifter som den enskilde i övrigt ska ha förutsättningar att följa avses samtliga bestämmelser i lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller för den aktuella skolformen. I detta krav får enligt praxis på området anses ligga att t.ex. budget och elevprognoser ger vid handen att verksamheten i praktiken har förutsättningar att följa föreskrifterna (prop. 2009/10:165 s. 643). Skolinspektionen har vid sin prövning inför godkännande beaktat om den enskilde har kunnat visa att det finns en elevprognos som indikerar ett tillräckligt stort elevantal för att kunna starta och bedriva verksamheten långsiktigt, dvs. att den sökande kan göra gällande att det finns ett riktat intresse och därmed efterfrågan från ungdomar på en viss utbildning. Utbildningen som godkännande söks för bör även bidra till att fylla ett arbetsmarknadsbehov. Med detta avses det bedömda behovet av kompetens på arbetsmarknaden såväl direkt efter avslutad gymnasieutbildning som efter en följande högskoleutbildning.

Huvudmännen ansvarar för att erbjuda utbildning av god kvalitet

Med anledning av frågan om huvudmännen har förutsättningar att erbjuda utbildning av god kvalitet vill regeringen framhålla samtliga huvudmäns ansvar att förhålla sig till bestämmelsen som anger att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap 9 § skollagen). Med likvärdig utbildning avses att kvaliteten i verksamheten ska vara så hög att de fastställda målen för utbildningen kan uppnås oavsett var i landet eleverna bor eller vilken skola de går i (prop. 2009/10:165 s. 638). Huvudmännen ansvarar vidare för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagens bestämmelser, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 §). Det handlar exempelvis om att det för utbildningen ska finnas lokaler och utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 §), att kraven beträffande vilka som får undervisa i skolväsendet följs (2 kap. 13 och 17–21 §§) samt att huvudmännen ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen (4 kap. 3 §). Huvudmännen ska också se till att syftet med utbildningen uppfylls, dvs. att utbildningen ger en

god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet (15 kap. 2 §). Som tidigare nämnts får Skolinspektionen lämna godkännande till en enskild som huvudman för viss utbildning om denne uppfyller vissa kriterier, bl.a. att den har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen (2 kap 5 §). Detta innefattar att huvudmannen bl.a. ska uppfylla ovan nämnda bestämmelser som är av betydelse för att utbildningen ska kunna erbjudas med god kvalitet. Såväl enskilda som offentliga huvudmän har alltså att förhålla sig till dessa bestämmelser.

Huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare ska förbättras

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att den en information som en huvudman lämnar om erbjudande av nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever ska uppfylla vissa krav. Informationen ska tydligt ange utbildningens inriktning och vad utbildningen kan leda till när det gäller såväl etablering på arbetsmarknaden som övergång till vidare studier.

Skälen för regeringens förslag

Eleverna ska få bättre stöd att göra välgrundade utbildningsval

Elever i årskurs 9 som står inför val av gymnasieutbildning har flera olika program och inriktningar att välja mellan. För elever som är behöriga till gymnasieskolans nationella program finns tolv yrkesprogram och sex högskoleförberedande program att välja mellan och inom dessa program olika inriktningar. Eleverna väljer oftast också vilken skola, med antingen kommunal eller enskild huvudman, de önskar gå på. Därutöver finns möjlighet att läsa riksrekryterande utbildningar eller särskilda varianter inom gymnasieskolan. Eleven kan också överväga om den vill läsa en yrkesutbildning som i huvudsak bedrivs på en arbetsplats i form av lärlingsutbildning. Elever som inte är behöriga till gymnasieskolans nationella program får beroende på behov och förutsättningar välja mellan de olika introduktionsprogrammen, bl.a. yrkesintroduktion, som i huvudsak ska innehålla yrkesinriktad utbildning, och programinriktat val, som inriktas mot att eleven ska uppnå behörighet till ett visst nationellt program. Eleverna i årskurs 9 står alltså inför en mängd olika valmöjligheter – val som är av betydelse för elevernas framtida yrkesverksamhet eller fortsatta studier. Inför detta val är det angeläget att eleverna har en så god bild som möjligt av vad en viss utbildning innehåller och vad den kan leda till för att de ska kunna göra väl grundade utbildningsval. Regeringen bedömer i propositionen att elevens möjligheter att göra väl grundade val underlättas om den information som eleverna ges lägger större fokus på vad utbildningar leder till och vilka möjligheter som faktiskt står till buds efter avslutad utbildning.

Huvudmännens information om utbildningar bör förbättras

Regeringen anser att den information som ges till elever bör vara tydlig i fråga om utbildningens inriktning och vad den kan leda till, för att underlätta för elever att göra välgrundade val av gymnasieutbildning. Som Skolverket framhåller spelar studie- och yrkesvägledning en viktig roll för att rusta eleverna med s.k. valkompetens för att kunna tillgodogöra sig viktig information om gymnasieprogrammen, inriktningar och en framtida tänkbar arbetsmarknad. Regeringen menar att en tydlig reglering om den information som huvudmän lämnar om sitt erbjudande av utbildning och vad den kan leda till kan underlätta studie- och yrkesvägledningen och därmed bidra till att elever kan göra bättre grundade val. En tydlig reglering är särskilt betydelsefull för elever med relativt svaga studiemeriter, svagare förutsättningar utifrån familjebakgrund och socioekonomiska resurser och är i linje med bl.a. artikel 18 i barnkonventionen om lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare och artikel 28 i barnkonventionen om att göra utbildnings- och yrkesrelaterad information och vägledning tillgänglig och åtkomlig för alla barn (SFS 2018:1197). Regeringen föreslår ovan att huvudmännen i större utsträckning bör forma utbildningsutbudet av vissa utbildningar i gymnasieskolan med beaktande av arbetsmarknadens behov. I det perspektivet är det också angeläget att elever inför sitt utbildningsval får information om hur etableringen på arbetsmarknaden eller vidare studier ser ut efter avslutad utbildning.

Huvudmannen bör ansvara för att förmedla saklig information som tillhandahålls av Skolverket

Regeringen bedömer att det inte bör ankomma på huvudmännen att själva ta fram information om arbetsmarknadsutfall och övergång till vidare studier. Skolverket följer bl.a. löpande upp elevers etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier efter slutförd gymnasieutbildning. För att underlätta för huvudmän att kunna informera om arbetsmarknadsutfall och vidare studier bedömer regeringen att den statistiska information och annan relevant information som finns hos myndigheten bör tillgängliggöras, t.ex. genom digitala vägledningstjänster, så att den på ett ändamålsenligt sätt kan användas och förmedlas av huvudmännen. Regeringen avser att lämna uppdrag till myndigheten för att möjliggöra detta. Regeringen anser att ungdomarna i samband med att en huvudman informerar om aktuellt erbjudande av utbildning av huvudmannen också bör ges information om vad utbildningen leder till. Den bör t.ex. innehålla sådan statistisk information som visar i vilken mån utbildningen leder till etablering på arbetsmarknaden eller vidare studier. För att underlätta ungdomarnas val, bör samma aktör som informerar om erbjudandet av utbildning också informera om vad den leder till.

Möjligheterna att delta i yrkesutbildning inom komvux ska förbättras

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att en kommuns erbjudande av yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar ska omfatta all sådan utbildning som anordnas av huvudmännen i det primära samverkansområdet.

Det ska vara möjligt att fritt söka till sådana yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå som erbjuds inom det primära samverkansområde man bor i (s.k. frisök).

Hemkommunen ska vara skyldig att svara för kostnaderna för en behörig sökandes utbildning i en annan kommun i det primära samverkansområdet.

Skälen för regeringens förslag

Vuxna har inte alltid tillgång till ett brett utbud av yrkesutbildningar

Vuxna har i dag bl.a. rätt till utbildning i komvux på gymnasial nivå om syftet är att uppnå grundläggande eller särskild behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller om syftet är att uppnå grundläggande behörighet till eller uppfylla krav på särskilda kunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. Den som har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå har även rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun eller i en region, om utbildningen finns där och inte erbjuds av hemkommunen (20 kap. 19–19 d §§ skollagen). Motsvarande rättighetslagstiftning saknas för den som söker en yrkesutbildning. Under vissa förutsättningar kan behörighet till högre utbildning uppnås genom att läsa yrkesämnen men i övrigt ingår inte yrkesutbildning i individernas rätt till utbildning.

Regeringen framhåller i propositionen att då det inte finns någon skyldighet för hemkommunen att åta sig att betala interkommunal ersättning för en söktyrkesutbildning som tillhandahålls av en annan kommun är vuxna många gånger hänvisade till de yrkesutbildningar som tillhandahålls av hemkommunen, trots att en viss utbildning hos den andra kommunen många gånger skulle ha stärkt individens ställning i arbetslivet.

Regeringen konstaterar vidare att det finns få samverkansområden som har s.k. frisök inom komvux, dvs. att sökande till en utbildning inom ett område antas till utbildningen på lika villkor oavsett hemkommun. I några fall har man inom ett samverkansområde tillämpat frisök till vissa sammanhållna yrkesutbildningar eller till utbildning som erbjuds med stöd av bidrag som utgår enligt förordningen om (2016:937) statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Sammanslaget bedömer regeringen att dagens bestämmelser ger för stort utrymme att begränsa vuxnas tillgång till sådana yrkesutbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov av kompetens och som kan bidra till att stärka vuxnas ställning i arbetslivet.

Samverkan mellan kommunerna bör omfatta ett gemensamt utbildningsutbud

För att de enskilda individerna i de samverkande kommunerna ska kunna få tillgång till det samlade utbudet av sammanhållna yrkesutbildningar är det

angeläget att personer hemmahörande i ett primärt samverkansområde fritt ska kunna söka till en sammanhållen yrkesutbildning och yrkesämnen inom det primära samverkansområdet.

Regeringen bedömer att möjligheten att fritt söka yrkesutbildningar inom det primära samverkansområdet skulle kunna leda till att vuxna söker sig till centralorter i högre grad än det som sker i dag. Samverkan om planering och dimensionering kan dock även handla om lokalisering av utbildningarna. Kommunerna kan i samverkan strategiskt dimensionera utbildningarna som bedrivs i olika orter för att säkerställa att vuxnas skilda behov kan mötas. Syftet med regeringens förslag om krav på samverkan mellan kommuner är bl.a. att skapa ett brett och varierat utbud av yrkesutbildning för de vuxna, förbättra kompetensförsörjningen till arbetslivet och skapa ett så resurseffektivt system som möjligt. I ett sådant system, menar regeringen, är det en naturlig följd att vuxna i de samverkande kommunerna ska ha möjlighet att söka till och delta i de utbildningar som anordnas inom det primära samverkansområdet, oavsett vilken kommun som tillhandahåller utbildningen och oavsett om den bedrivs av kommunen eller av en enskild utbildningsanordnare. Att vuxna fritt får söka utbildning inom ett samverkansområde skapar möjlighet för huvudmännen att bygga upp tillräckligt stora elevvolymmer för att på ett resurseffektivt sätt starta utbildningar som annars inte skulle komma till stånd. Mot denna bakgrund anser regeringen att det bör införas en bestämmelse i skollagen som anger att en kommuns erbjudande av yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar ska omfatta all sådan utbildning som anordnas av någon av huvudmännen i det primära samverkansområde som kommunen ingår i. Det innebär att en vuxen som är behörig ska kunna söka och tas emot till yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar inom hela det primära samverkansområdet och inte bara i hemkommunen.

Det bör vara en skyldighet för hemkommunen att bevilja interkommunal ersättning inom det primära samverkansområdet

En förutsättning för att en huvudman ska ta emot en behörig sökande som är hemmahörande i en annan kommun är att hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för utbildningen. Regeringen anser att hemkommunen bör vara skyldig att åta sig att svara för kostnaderna för en sökandes utbildning i en annan kommun om ansökan avser ett yrkesämne eller en sammanhållen yrkesutbildning på gymnasial nivå i en kommun som ingår i samma primära samverkansområde som hemkommunen.

Sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska regleras i skollagen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att det ska anges i skollagen att kurser som är relevanta för ett yrkesområde kan kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning. Detta ska gälla i komvux på gymnasial nivå och i komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Utbildningen ska kunna utformas som en

nationell sammanhållen yrkesutbildning eller vara utformad av en huvudman. En del av utbildningen i en sammanhållen yrkesutbildning ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet och om undantag från kravet på arbetsplatsförlagt lärande.

Skälen för regeringens förslag

Sammanhållna yrkesutbildningar i komvux tydliggör kompetenskraven för olika yrkesområden

Förslagen som regeringen lämnar i propositionen syftar bl.a. till att yrkesinriktad utbildning inom komvux bättre ska möta arbetslivets kompetensbehov och stärka individens möjlighet till etablering, oberoende av om utbildningen finansieras genom statsbidraget för regionalt yrkesvux eller av kommunerna. Förslagen i propositionen om att arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av utbildningen, att det ska krävas att kommuner samverkar för ett ändamålsenligt utbud samt att möjligheterna att delta i yrkesutbildning inom komvux ska förbättras förutsätter enligt regeringen att kommunerna planerar, dimensionerar och erbjuder sammanhållna yrkesutbildningar och yrkesämnen. Med utgångspunkt i det som beskrivs ovan och för att säkerställa de vuxnas tillgång till en likvärdig utbildning bedömer regeringen att det behövs en enhetlig reglering av sammanhållen yrkesutbildning inom komvux.

Nationella kurser bör kunna kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning

Regeringen framhåller att det inom komvux på gymnasial nivå finns nationella kurser, orienteringskurser och individuella kurser. Inom komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå finns det nationella kurser och orienteringskurser (2 kap. 3 § förordningen om vuxenutbildning). De nationella kurserna styrs av ämnesplaner som beslutats av staten. I ämnesplanerna framgår bl.a. det centrala innehållet och kunskapskraven för varje kurs. För orienteringskurser och individuella kurser finns inga kursplaner eller ämnesplaner (2 kap. 15 §) och till skillnad mot vad som gäller för nationella kurser ska betyg inte sättas på sådana kurser (4 kap. 7 §). En vuxen som väljer en yrkesutbildning ska vara trygg i att utbildningen består av de kurser som motsvarar kraven för anställning. Regeringen menar att sammanhållna yrkesutbildningar som består av kurser som gäller nationellt kan bidra till denna trygghet. De kan även skapa bättre förutsättningar för likvärdig utbildning över landet. Utgångspunkten för utbildningen inom komvux ska dock även i fortsättningen vara den enskilde elevens behov och förutsättningar (jfr 20 kap. 2 § skollagen). Det ska vara möjligt att kombinera utbildning på olika nivåer. Elever som redan har erfarenheter, kunskaps- och kompetensmässigt, ska ges möjlighet att validera sina kunskaper. Att utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskilde elevens behov och förutsättningar kan innebära att en sammanhållen yrkesutbildning ibland behöver kombineras med annan utbildning, som t.ex.

inom de s.k. kombinationsutbildningarna, där yrkesutbildningen kombineras med utbildning i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk. För elever med kunskaper och kompetenser som vid en kartläggning bedöms motsvara delar av en sammanhållen yrkesutbildning kan ofta delar av den sammanhålla yrkesutbildningens innehåll valideras. För andra elever kan det finnas behov av att kombinera den sammanhålla yrkesutbildningen med ytterligare kurser. I sammanhanget kan även nämnas att möjligheten för huvudmännen att erbjuda enstaka yrkeskurser kvarstår. Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att det fortfarande kommer att finnas många möjligheter att bevara flexibiliteten inom vuxenutbildningen även om sammanhållna yrkesutbildningar regleras tydligare. Mot bakgrund av det som beskrivits ovan föreslår regeringen att det i skollagen anges att kurser som är relevanta för ett yrkesområde ska kunna kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning. Eftersom regleringen av de olika benämningarna av kurser inom komvux (dvs. nationell kurs, orienteringskurs och individuell kurs) finns i förordningen om vuxenutbildning, bör uppgiften om vilken typ av kurser som får ingå i en sammanhållen yrkesutbildning regleras närmare på förordningsnivå.

För att utbildningen ska vara relevant krävs samråd med arbetslivet

Förslaget om reglering av sammanhållen yrkesutbildning innebär att kurser som är relevanta för ett yrkesområde ska kunna kombineras till en utbildning. För att utbildningarna ska vara relevanta och leda till arbete krävs en förankring med företrädare för arbetsgivare, organisationer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom det aktuella yrkesområdet. En sådan förankring kan enligt regeringens mening ske på olika sätt. Inom regionalt yrkesvux är till exempel yrkesråden ett forum för samråd mellan företrädare för utbildningen och arbetslivet (17 och 18 §§ förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning).

En möjlighet att fastställa nationella sammanhållna yrkesutbildningar i föreskrifter bör införas

Regeringen konstaterar i propositionen att möjligheten att fastställa nationella sammanhållna yrkesutbildningar i föreskrifter skulle innebära en starkare statlig styrning av innehållet i vissa utbildningar. Regeringen framhåller att det bör finnas en möjlighet att utforma nationella sammanhållna yrkesutbildningar och fastställa innehållet i dessa i föreskrifter. Det kan till exempel vara en utbildning som leder till ett yrke eller en funktion där det ställs vissa krav på utbildningen för att få behörighet, godkännande eller certifiering för yrket eller funktionen eller där det av säkerhetsskäl finns krav på ett visst innehåll. Regeringen bedömer att möjligheten till lokala varianter bör finnas kvar. I den händelse det finns lokala eller regionala behov av annan karaktär bör det fortsatt vara möjligt för en huvudman själv eller i samverkan med andra att utforma och bestämma innehållet i sammanhållna yrkesutbildningar. De kompetenskrav som finns för ett visst yrke i en region överensstämmer vanligtvis väl med kompetenskraven för samma yrke i en annan region.

Skolverket kan därför, som ett komplement till nationella sammanhållna yrkesutbildningar som fastställs i föreskrifter, fortsätta ta fram exempel på sammanhållna yrkesutbildningar eller utveckla och uppdatera befintliga exempel. Huvudmännen kan sedan välja om och hur de ska använda dessa exempel. Bestämmelser om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska fastställas i föreskrifter, vilket innehåll dessa ska ha och hur de ska utformas är på en sådan detaljnivå att de inte bör finnas i lag. Som beskrivs ovan tar Skolverket redan i dag fram exempel på sammanhållna yrkesutbildningar, s.k. yrkespaket. Regeringen föreslår därför att det ska införas en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och om innehållet i dem.

En del av den sammanhållna yrkesutbildningen bör genomföras som arbetsplatsförlagt lärande

APL (arbetsplatsförlagt lärande) är avgörande för att yrkesutbildning ska få sådan kvalitet, djup och verklighetsförankring att eleverna blir anställningsbara. APL ger även eleverna möjligheter att börja etablera ett eget nätverk med potentiella framtida arbetsgivare. APL inom komvux regleras i dag i förordningen om vuxenutbildning (2 kap. 26–28 §§). Där framgår det att med APL avses lärande i en utbildning som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan. Vidare framgår det att huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för APL och för att lärandet uppfyller de krav som ställs på utbildningen. Regeringen konstaterar i propositionen att APL bidrar till yrkesutbildningens kvalitet och elevernas möjlighet att nå målen för sin utbildning. Den bör därför vara en viktig del av de sammanhållna yrkesutbildningarna. Regeringen föreslår därför att det i skollagen regleras att en del av en sammanhållen yrkesutbildning inom komvux ska genomföras som APL.

Övriga frågor

I propositionen framgår även att undantag från kravet på arbetsplatsförlagt lärande bör kunna medges i vissa situationer samt att regleringen av sammanhållen yrkesutbildning bör gälla inom komvux på gymnasial nivå och inom komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Kompetensförsörjning ska ingå i det regionala tillväxtarbetet

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att regionerna inom ramen för sitt tillväxtarbete ska fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. I uppgiften ska det även ingå att tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt.

Skälen för regeringens förslag

Det behövs en tydligare styrning av det regionala kompetensförsörjningsarbetet

Kompetensförsörjning har sedan 2007 varit ett prioriterat område för den regionala utvecklingspolitiken. Regeringen har erbjudit regionerna att på frivillig basis bedriva ett kompetensförsörjningsarbete och regionerna har också genomfört vissa insatser. För att nå en bättre kontinuitet anser regeringen att det är angeläget med en mer långsiktig och tydlig styrning av det regionala arbetet med kompetensförsörjning, dvs. sådant strategiskt arbete på regional nivå som bidrar till en väl fungerande kompetensförsörjning i näringsliv och offentlig sektor. Det strategiska arbetet bör ha en bred ansats som både syftar till att förbättra matchningen och att öka det totala utbudet av kompetens på arbetsmarknaden. Det kan handla om att inkludera flera samverkande insatser för en effektivare utbildning, kompetensomställning och kompetensinflyttning. Regeringen menar att ett sådant arbete bör ta sin utgångspunkt i en väl grundad analys av de regionala kompetensförsörjningsbehoven.

Regionerna ska fastställa mål och prioriteringar för regionalt kompetensförsörjningsarbete

Förslagen i propositionen om ett bättre anpassat utbud av gymnasial utbildning syftar till att bidra till en stärkt kompetensförsörjning inom offentlig och privat sektor. En väl fungerande kompetensförsörjning möjliggör för den omställning på arbetsmarknaden som krävs för att nå en hållbar regional utveckling, en fungerande välfärd och ett konkurrenskraftigt näringsliv. För att tillförsäkra att ett effektivt regionalt arbete genomförs avseende kompetensförsörjningen behöver regionerna enligt regeringen ges en tydlig sådan uppgift. Regionerna genomför en del uppgifter som har tydlig koppling till kompetensförsörjning inom ramen för sitt arbete inom regional utveckling i samverkan med bl.a. kommuner, berörda statliga myndigheter samt företrädare för näringslivet. Genom detta erhåller regionerna en bred och sammanhållen kunskap om förhållandena i respektive län och ett viktigt nätverk för dessa frågor.

I syfte att ge en mer långsiktig och tydlig styrning och förbättrade förutsättningar för samverkan rörande det regionala kompetensförsörjningsarbetet, föreslår regeringen att regionerna och Gotlands kommun inom ramen för det regionala tillväxtarbetet ska få i uppgift att fastställa mål och prioriteringar för regionalt kompetensförsörjningsarbete. Med anledning av övriga förslag som lämnas i denna proposition ska särskilt fokus riktas mot samverkan kring utbudet av gymnasial utbildning.

Regionerna ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov

Det regionala kompetensförsörjningsarbetet behöver ta sin utgångspunkt i en tydlig bild av hur kompetensbehoven ser ut till följd av bl.a. demografisk utveckling och befolkningens utbildningsbehov.

Regeringen menar att bedömningar av kompetensbehov inom privat och offentlig sektor är en viktig grund för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Sådana kunskapsunderlag, t.ex. i form av arbetsmarknads- och yrkesprognoser, är viktiga bl.a. för regionernas och olika utbildningsaktörers samverkan med olika branscher, där dialog förs inom breda eller branschspecifika forum om kompetensbehov och behov av insatser utifrån specifika förutsättningar och behov i respektive län. Regeringen anser att befintliga forum för samverka bör fortsätta att utvecklas och att regionerna bör ha en aktiv roll för att inom ramen för dessa inhämta kunskaper om kompetensbehoven inom olika branscher på regional nivå. Erfarenheter från Arbetsförmedlingens arbete med nya digitala analysmodeller, såväl som väl fungerande samverkansformer, som regionala kompetensråd liksom Vård- och omsorgscollege, Motorbranschcollege och Teknikcollege, bör tillvaratas. I sådana sammanhang finns goda förutsättningar att samlat diskutera behov av kompetens på olika utbildningsnivåer. Regionalt förankrade kunskapsunderlag bör också kunna utgöra ett stöd för utbildningsplanering och dimensionering. Regeringen anser därför att regionernas kunskaper om respektive läns kompetensbehov bl.a. bör nyttjas i de regionala planeringsunderlagen (se avsnittet nedan om att regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning bör tas fram). Det kan exempelvis vara fråga om att en region på ett tidigt stadium har kännedom om en större företagsetablering inom länet, vilket kan innebära att utbudet av sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux behöver utvecklas.

På grund av det anförda föreslår regeringen att regionerna och Gotlands kommun ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på lång och kort sikt. Inom ramen för regionalt kompetensförsörjningsarbete och med anledning av övriga förslag som lämnas i denna proposition ska särskilt fokus riktas mot bedömningar som kan bidra till utvecklad samverkan och ett mer ändamålsenligt utbud av gymnasial utbildning. Bedömningarna kan även bidra till Skolverkets arbete med de regionala planeringsunderlagen, (se avsnittet nedan).

Regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning bör tas fram

Regeringens förslag

Regeringen gör bedömningen att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag som stöd för planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning. Uppdraget bör regleras i förordningen med instruktion för Statens skolverk.

Skälen för regeringens förslag

Välgrundade beslut om utbud förutsätter tillgång till relevant information

Regeringen anser att den geografiska avgränsningen av planeringsunderlagen behöver tas fram och fastställas av en ansvarig myndighet. Utgångspunkten

bör dock vara att planeringsunderlagen ska kunna användas av huvudmännen inom ett samverkansområde när de planerar och dimensionerar utbildningsutbudet, även om planeringsunderlaget i sig inte utgår från specifika samverkansområden.

De regionala planeringsunderlagen bör inkludera en bedömning av behovet av ändringar i utbildningsutbudet

De regionala planeringsunderlagen bör rikta sig till kommuner, regioner och enskilda huvudmän som behöver fatta beslut om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa utbildningar. De bör även kunna användas av en enskild som underlag inför en eventuell ansökan om godkännande att starta en ny utbildning och av Skolinspektionen när myndigheten prövar ansökningar om sådana godkännanden.

Det exakta innehållet och utformningen av de regionala planeringsunderlagen behöver enligt regeringen utvecklas av en ansvarig myndighet. Enligt regeringens mening bör dock underlagen innehålla en tydlig bedömning av behovet av ändringar i utbildningsutbudet, dvs. om områden där den gymnasiala utbildningen för unga och vuxna behöver förstärkas, bibehållas eller är för omfattande utifrån bl.a. arbetsmarknadsbehovet samt ungas och vuxnas efterfrågan på utbildning.

Skolverket bör ta fram de regionala planeringsunderlagen för planering och dimensionering av gymnasial utbildning i samverkan med relevanta aktörer

Skolverket är förvaltningsmyndighet och statistikansvarig myndighet för skolväsendet och ska på nationell nivå bl.a. följa upp och utvärdera den gymnasiala utbildningen. Uppföljningen och utvärderingen ska öka kunskapen om hur utbildningarna och verksamheterna har utvecklats i förhållande till de nationella målen. Myndigheten ska även sammanfatta och publicera resultaten av sitt arbete med uppföljning och utvärdering. Utifrån detta följer Skolverket bl.a. upp kvinnors och mäns etablering på arbetsmarknaden eller fortsatta studier efter avslutad utbildning och ungdomars och vuxnas deltagande i olika utbildningar. Många av de uppgifter som kan behöva inkluderas i de regionala planeringsunderlagen hanteras därför av Skolverket inom befintliga arbetsprocesser.

Regeringen framhåller i propositionen att Skolverket i regleringsbrevet för 2021 har fått i uppdrag att föreslå och redovisa hur regionala planeringsunderlag kan utformas för att kunna stödja huvudmän inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och komvux i deras planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Myndigheten ska vid genomförande av uppdraget inhämta kunskaper och erfarenheter från relevanta aktörer på nationell och regional nivå. Skolverket ska också redovisa behov av underlag och prognoser från berörda myndigheter och organisationer. Med utgångspunkt i det som anförs ovan bedömer regeringen att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag som stöd för planering och dimensionering av gymnasial utbildning.

Även yngre gymnasieelever ska ha rätt till stöd för dagliga resor

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att en elev som inte har uppnått åldern för rätt till studiehjälp i form av studiebidrag, men som i övrigt uppfyller villkoren för bidraget, ska ha rätt till stöd för vissa elevresor.

Regeringen gör bedömningen att EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning utgör tillräcklig dataskyddsreglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos kommunerna med anledning av förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Villkoren för att få stöd för dagliga resor träffar inte alla gymnasieelever

Kommunerna ansvarar för att bl.a. elever i gymnasieskolan får stöd för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Detta regleras i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor. Av bestämmelserna i lagen framgår att hemkommunen ska bekosta sådana elevresor för de elever som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), om avståndet mellan skolan och hemmet är minst sex kilometer.

Kommunernas skyldighet att lämna stöd för dagliga resor bör omfatta även elever under 16 år

I förarbetena till lagen om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor anges att hemkommunernas ansvar, i likhet med det tidigare statsbidraget, bör omfatta elevers resor fram till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år och avse alla elever oavsett vilken skolform de går i (propositionen Växa med kunskaper – om gymnasieskolan och vuxenutbildningen, prop. 1990/91:85, s. 176). Således framgår att det funnits en tydlig avsikt att sätta en övre åldersgräns för stödet. Att det funnits en avsikt att sätta en nedre åldersgräns kan emellertid inte på något sätt urskiljas ur förarbetsuttalandena. Regeringen bedömer att det i vart fall inte finns skäl att ha en nedre åldersgräns för rätten till stöd för dagliga resor. Lagen bör därför ändras så att det tydligt framgår att samma villkor gäller för alla elever i gymnasieskolan. I lagen bör anges att en elev som inte har uppnått åldern för rätt till studiehjälp i form av studiebidrag, men som i övrigt uppfyller villkoren för rätt till studiebidrag, ska jämföras med en elev som har rätt till studiehjälp när det gäller rätten till stöd för elevens dagliga resor mellan bostaden och skolan.

Det behövs ingen ytterligare reglering på dataskyddsområdet med anledning av förslaget

I propositionen redogör regeringen för regleringen på dataskyddsområdet och gör den sammantagna bedömningen att den personuppgiftsbehandling som förslaget i avsnittet kan ge upphov till är förenlig med dataskyddsförordningen

och dataskyddslagen samt att det inte finns något behov av ytterligare personuppgiftsreglering.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att lagen om ändring i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2023. Den ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024 när det gäller kommunal vuxenutbildning och efter den 30 juni 2025 när det gäller gymnasieskolan. Det ska göras vissa följdändringar som föranleds av att ämnesbetyg införs i bl.a. kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och särskild utbildning på gymnasial nivå från och med den 1 juli 2025. Ändringarna i lagen om regionalt utvecklingsansvar och i lagen om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor ska träda i kraft den 1 augusti 2022.

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås att riksdagen ska avslå propositionen. Motionärerna anser att det i stället för regeringens förslag finns ett behov av en stark marknadsföring av yrkesprogrammen i kombination med att antagningsvolymen till de högskoleförberedande programmen ses över och skärs ned. Samtidigt måste enligt motionärerna staten ta ett större ansvar för placering och utbud av gymnasieskolor i en modell där även fristående aktörer är delaktiga i processen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att regeringens förslag syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv. Förslagen bedöms sammantaget innebära en förbättrad kompetensförsörjning för unga och vuxna. Vidare innebär förslagen att ansvaret för att åstadkomma detta delas mellan såväl offentliga som enskilda huvudmän. Utskottet vill även lyfta fram att förslagen kommer att bidra till att elever, vid val av utbildning inom gymnasieskolan, kommer att kunna känna sig tryggare med att utbildningsutbudet bättre svarar mot behoven på arbetsmarknaden. Detsamma kommer att gälla elever och presumtiva elever inom yrkesutbildning i komvux som förväntas få tillgång till ett bredare utbildningsutbud som i högre grad motsvarar arbetsmarknadens behov. Förslaget att huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare ska förbättras bedöms öka kunskaperna om arbetsmarknaden och underlätta elevernas val av utbildning och balansera den marknadsföring av gymnasieutbildningar till elever och vårdnadshavare som förekommer i dag.

Utskottet anser med det anförda att förslaget är väl avvägt. Utskottet tillstyrker därmed regeringens proposition 2021/22:159 punkterna 1, 4 och 5 och avstyrker motion 2021/22:4583 (SD) yrkande 1.

Regeringen föreslår i propositionens förslagspunkt 2 ändringar i punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800) samt i förslagspunkt 3 ändringar i 20 kap. 6 a § skollagen. Bestämmelserna är också föremål för ändringsförslag i proposition 2021/22:162 Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning, som bereds av utskottet parallellt med detta ärende. För att uppnå en lagteknisk samordning mellan förslagen behandlar utskottet förslagspunkterna 2 och 3 i betänkande 2021/22:UbU27 när det gäller riksdagens beslut att anta de nyssnämnda förslagen. Utskottet har i detta ärende gjort den sakliga prövningen av förslagen och tillstyrker dem. Det anförda innebär att utskottet förordar att riksdagen godtar det utskottet anför om regeringens förslag (propositionens förslagspunkt 2) till ändringar i punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800). Utskottet förordar vidare att riksdagen godtar det utskottet anför om regeringens förslag (propositionens förslagspunkt 3) till ändringar i 20 kap. 6 a § skollagen.

I ärendet föreslår utskottet även följdändringar i skollagen med anledning av att en bestämmelse i regeringens förslag tidigare avslagits av riksdagen (prop. 2021/22:158, bet. 2021/22:UbU33).

Utskottet övergår nu till att behandla de motionsyrkanden som innehåller begäran om tillkännagivanden med anledning av propositionen.

Dimensioneringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dimensioneringen av utbildningen.

Jämför reservation 2 (C), 3 (V), 4 (KD), 5 (M, KD) och 6 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1 anser motionärerna att regeringen måste komma tillbaka med förslag om hur de svenska branscherna kan garanteras inflytande över innehåll och utformning av yrkesutbildningarna. Att erbjuda platser som möter arbetsmarknadens behov är ingen garanti för att elevernas efterfrågan på dessa platser motsvarar utbudet. Regeringens förslag menar motionärerna måste kombineras med en ny ordning i Sverige där branscherna i större utsträckning kan styra innehåll och utformning av yrkesprogrammen för att garantera en ändamålsenlig utbildning som motsvarar vad som sedan krävs på arbetsmarknaden.

I kommittémotion 2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 1 vill motionärerna att studie- och yrkesvägledningen ska stärkas för att fler ska kunna göra rätt yrkes- och utbildningsval. Motionärerna anser att studie- och yrkesvägledningen har betydelse för att fler ska göra informerade yrkes- och studieval. Studie- och yrkesvägledarna bör i högre grad bör vara en länk mellan skola och arbetsliv och vara integrerade i hela skolans verksamhet.

I yrkande 2 vill motionärerna att yrkesutbildningarna ska stärkas. En av de viktigaste reformerna är att branscherna och arbetsgivarna ges makt och inflytande över den gymnasiala yrkesutbildningen. Fler unga vuxna måste kunna skaffa sig ett bra jobb enklare och få en bättre start på sitt vuxenliv. Att fortsätta reformera gymnasieskolan och vuxenutbildningen är enligt motionärerna en viktig fråga för att fler ska komma i arbete.

I kommittémotion 2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4 föreslår motionärerna att regeringen ska återkomma till riksdagen med kompletterande förslag där även befintliga enskilda huvudmän ska uppfylla samma kriterier som nya. Motionärerna anser att dimensioneringen ska gälla hela den gymnasiala utbildningen och då måste befintliga enskilda skolor också ingå på lika villkor.

I kommittémotion 2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 3 önskar motionärerna ett förtydligande i skollagen om att kravet på att utbildningen fyller ett arbetsmarknadsbehov inte ska utgöra ett hinder för konkurrens i förhållande till kommunal eller regional utbildningsverksamhet.

I kommittémotion 2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 begärs att regeringen ska återkomma med förslag om regleringar av de nationella gymnasieprogrammen. För att minska risken att ungdomar väljer fel

utbildning, exempelvis på grund av att den förmodade kopplingen till framtida arbetsmöjligheter framstår som bättre än vad den egentligen är, vill motionärerna styra upp gymnasieskolans programutbud genom fasta benämningar för utbildningarna i enlighet med de nationella programmen, samt att Skolverket får i uppdrag att fastställa utbildningarnas syfte och koppling till arbetsmarknad eller vidare studier.

I yrkande 2 vill motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag på regional försöksverksamhet med olika modeller av dimensionering. Motionärerna framhåller att det är först när en reform genomförs som det går att avgöra genomslaget i praktiken och därför är en väg framåt att låta olika modeller för dimensionering av utbildningsutbudet efter arbetsmarknadens behov och efterfrågan kunna utgöra föremål för regionala försöksverksamheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att regeringen i propositionen föreslår att arbetsmarknadens behov ska vägas in när en kommun planerar och dimensionerar utbildningar inom gymnasieskolan (nationella program, dvs. yrkesprogram eller högskoleförberedande program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion). Motsvarande krav ska gälla för en region som anordnar utbildning inom gymnasieskolan. Vidare gäller kravet om att väga in arbetsmarknadens behov även för en enskild huvudman, men endast för de utbildningar som den enskilde huvudmannen får bedriva med stöd av sitt godkännande (se förslaget i avsnittet Arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av utbildningen ovan, s. 10).

Branschernas inflytande

Nuvarande reglering innebär att ungdomarnas önskemål om utbildning tillmäts stor betydelse när huvudmän beslutar om vilka gymnasieutbildningar de ska erbjuda och hur de ska dimensioneras. I propositionen framhåller regeringen att ungdomarnas utbildningsval bl.a. påverkas av det utbud som erbjuds, tillgänglig information om utbildningarna och hur utbildningarna marknadsförs. Regeringen framhåller vidare att det är en viktig utgångspunkt att eleverna får en kvalificerad studie- och yrkesvägledning som bl.a. ger dem en väl grundad uppfattning om hur etableringsmöjligheterna ser ut efter olika utbildningar. För att uppnå detta är det även angeläget med utvecklade kontakter mellan skola och arbetsliv. Regeringen ser det också som angeläget att utbildningsutbudet styrs enligt principer som kan underlätta elevernas etablering i arbetslivet eller fortsatta studier, vilket även är motiverat ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

När det gäller frågor om branschernas inflytande i dimensioneringsprocessen anser utskottet i likhet med regeringen att utbildningsutbudet i större utsträckning än i dag behöver anpassas till de behov som finns på arbetsmarknaden. Genom att stärka kopplingen mellan utbudet av utbildningar i

gymnasieskolan och arbetsmarknadens behov kan elevernas möjligheter till etablering på arbetsmarknaden förbättras och bidra till att både näringslivets och välfärdens kompetensförsörjning tryggas.

Vidare vill utskottet lyfta fram när det gäller motioner som behandlar behovet av branschernas inflytande vid dimensioneringen det regeringen framhåller om att dimensionering inte är det enda medlet för att uppnå en bättre matchning mellan den utbildning som ungdomar efterfrågar och behoven på arbetsmarknaden. Ungdomarnas val kan t.ex. påverkas av tillgång till kvalificerad studie- och yrkesvägledning, kontakter med arbetslivet och förbättrad information om vad en viss utbildning leder till. Det är således en viktig utgångspunkt att eleverna får en kvalificerad studie- och yrkesvägledning som bl.a. ger eleverna en väl grundad uppfattning om hur etableringsmöjligheterna ser ut efter olika utbildning. Enligt utskottets mening är det för att uppnå detta även angeläget med utvecklade kontakter mellan skola och arbetsliv. Vidare kan huvudmännens information om utbildningarna och vad de leder till underlätta ungdomarnas gymnasieval.

Det kan också enligt regeringen handla om utveckling av utbildningarnas innehåll och kvalitet, där arbetsmarknadens parter också kan medverka och spela en viktig roll. Ett exempel på att detta sker i dag är samarbetet inom ramen för Vård- och omsorgscollege, Motorbranschcollege och Teknikcollege, där utbildningsanordnare och företrädare för arbetslivet samverkar för att utveckla utbildningarna och locka fler ungdomar att läsa utbildningarna. Utskottet vill framhålla att de sammanhållna yrkesutbildningarna enligt regeringen till sitt innehåll och sin omfattning ska svara mot ett behov på arbetsmarknaden. Utskottet kan konstatera att förslaget i propositionen om reglering av sammanhållna yrkesutbildning innebär att kurser som är relevanta för ett yrkesområde ska kunna kombineras till en utbildning. För att utbildningarna ska vara relevanta och leda till arbete krävs en förankring hos företrädare för arbetsgivare, organisationer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom det aktuella yrkesområdet. En sådan förankring kan ske på olika sätt. Inom regionalt yrkesvux är till exempel yrkesråden ett forum för samråd mellan företrädare för utbildningen och arbetslivet (17 och 18 §§ förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning).

Konsekvenser för enskilda huvudmän

När det sedan gäller motioner som behandlar frågan om att även enskilda huvudmän ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid sin planering och dimensionering av utbildningen vill utskottet framhålla följande. I propositionen framhåller regeringen att även enskilda huvudmän bör bidra till en bättre kompetensförsörjning. För att de föreslagna ändringarna om planering och dimensionering av utbildningar inom gymnasieskolan ska få så god effekt som möjligt och det samlade utbildningsutbudet bättre ska svara mot arbetsmarknadens behov bör enligt regeringen både offentliga och enskilda huvudmän omfattas. I propositionen behandlas både frågan om vad

det innebär i förhållande till enskilda huvudmän som redan i dag har godkännande att bedriva viss utbildning inom gymnasieskolan samt vad det innebär i fråga om nya godkännanden för enskilda huvudmän. Regeringen föreslår att enskilda huvudmän ska ta hänsyn till både ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov vid sin planering och dimensionering av utbildningen. Det innebär enligt regeringen att en befintlig huvudman kan behöva justera antalet platser mellan de program och inriktningar som den har godkännande för med hänsyn till ungdomarnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Redan i dag behöver en huvudman göra justeringar när det gäller platser på olika program och inriktningar med hänsyn till ungdomarnas önskemål om utbildningar. Utskottet instämmer med regeringen om att den inskränkning som förslagen innebär för enskilda huvudmän som bedriver utbildningsverksamhet är begränsad till sin omfattning och får anses ske för angelägna allmänna intressen på det sätt som anges i 2 kap. 17 § regeringsformen.

Regeringen föreslår vidare att det vid godkännande av enskilda som huvudmän ska prövas om utbildningen bidrar till kompetensförsörjningen. När det gäller frågan om de föreslagna villkoren om kompetensförsörjningen kommer att gynna de enskilda huvudmän som redan har utbildningsverksamhet framför de enskilda som ska ansöka om ett nytt godkännande anför regeringen följande. De enskilda huvudmännen ska följa en reglering om planering och dimensionering av den verksamhet de har godkännande för som i sak motsvarar kraven för godkännande. Tillsynsmyndigheten kommer att kunna granska efterlevnaden av bestämmelserna om planering och dimensionering. Regleringen och tillsynen innebär dock inte att godkännandena för huvudmännen omprövas. De får således anses gynnade i viss utsträckning. Skillnaden mellan de som redan bedriver viss utbildning och de som vill bedriva motsvarande utbildning får dock enligt regeringen anses motiverad av de angelägna allmänna intressen som ska tillgodoses. Enligt regeringens bedömning får de nya villkoren för godkännande anses godtagbara. De begränsar inte den verksamhet den enskilde eventuellt redan bedriver och inte heller rätten som sådan att ansöka om att bedriva gymnasieutbildning. Begränsningen består av att den enskilde behöver visa att utbildningen den enskilde vill bedriva bidrar till att, utöver möta ungdomars efterfrågan, fylla ett arbetsmarknadsbehov. Vilka program och inriktningar som blir möjliga att få bedriva kan som en följd av de nya villkoren därmed påverkas, men möjligheten att ansöka om att få godkännande att bedriva gymnasieutbildning kvarstår. Begränsningen i form av villkoren införs inte i syfte att ekonomiskt gynna huvudmän som redan bedriver utbildningsverksamhet, utan för att stärka kompetensförsörjningen. Genom kraven kommer de enskilda som beviljas godkännande att medverka till att uppnå en högre grad av etablering och en bättre kompetensförsörjning på arbetsmarknaden. Regeringen konstaterar vidare i propositionen att det i dag finns krav på att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där

utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas (2 kap. 5 §). Det innebär att kommuner redan i dag har ett inflytande över nyetableringar av utbildning inom kommunen. Att införa nya villkor om att ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov ska beaktas vid Skolinspektionens tillståndsprövning innebär därför inte att det bildas nya barriärer för fristående huvudmän. Det bör också påpekas att även kommunala huvudmän kommer behöva beakta ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov när de bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa utbildningar.

Utskottet anser att förslagen om att kommuner, enskilda huvudmän och regioner som anordnar utbildning inom gymnasieskolan ska ta hänsyn till ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov är nödvändiga för att nå en ökad etablering för elever samt en förbättrad kompetensförsörjning på arbetsmarknaden. Samtliga elever kan då oberoende av om det är en enskild eller offentlig huvudman erbjudas utbildningar som i högre grad underlättar elevernas etablering på arbetsmarknaden. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att regeringens förslag är väl avvägda och avstyrker därmed motionerna 2021/22:4512 (V) yrkande 4, 2021/22:4558 (KD) yrkande 3, 2021/22:4566 (L) yrkandena 1 och 2, 2021/22:4591 (C) yrkandena 1 och 2 och 2021/22:4611 (M) yrkande 1.

Samverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om samverkan mellan kommuner.
Jämför reservation 7 (V), 8 (KD), 9 (M, SD, KD) och 10 (M, SD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett förtydligande i skollagen om att syftet med kommuners samverkan inte får vara att blockera nyetablering av fristående gymnasieskolor samt att skolhuvudmän ska behandlas lika genom hela dimensioneringsprocessen. Motionärerna anser att det i kombination med förslaget om kommuners samverkan kring utbud och dimensionering samt Skolinspektionens uppdrag att godkänna utbildningar som inte innebär påtagligt negativa följder för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna, finns en risk att det sammantaget innebär ett hinder för friskoleetableringar.

I kommittémotion 2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 begärs att regeringen ska återkomma med förslag som likabehandlar de olika huvudmännen genom hela dimensioneringsprocessen. Motionärerna framhåller att det faktum att minst tre kommuner enligt regeringens förslag ska kunna träffa överenskommelser om hur olika utbildningar ska fördelas inom samverkansområdet riskerar att slå ut de fristående aktörerna, om inte även de är delaktiga redan i denna första del av processen.

I kommittémotion 2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 framhåller motionärerna att förslaget på samverkansmodell skapar en otydlighet i ansvarsfördelningen och i styrkedjan och att samarbeten kräver ordnade, transparenta former som är likvärdiga över landet. Motionärerna anser att denna typ av samarbeten sker bäst när de är frivilliga.

I kommittémotion 2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1 betonar motionärerna vikten av samarbete mellan kommuner och enskilda huvudmän för att kommunernas planering och dimensionering av utbildningen ska bli ändamålsenlig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen föreslår att det ska införas krav på att varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner om uppgifter inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). Enligt regeringen är det ovanligt att utbildningsutbudet är föremål för en gemensam planering och dimensionering av kommunerna, trots att annan slags samverkan om gymnasieskolans utbildningar är vanligt förekommande. Även

när det gäller samverkan om regionalt yrkesvux är gemensam planering och dimensionering ovanlig enligt regeringen.

När det gäller yrkanden som behandlar formen för samarbetet mellan kommuner och enskilda huvudmän vill utskottet framhålla det som regeringen anför om att utan en utvecklad samverkan mellan kommuner kommer det inte att finnas tillräckliga förutsättningar för att kunna erbjuda utbildning utifrån arbetsmarknadens behov. En fördjupad samverkan kan även bidra till att ungdomar och vuxna får tillgång till ett bredare och mer allsidigt utbud av utbildningar. Regeringen framhåller i propositionen att kommunerna enligt gällande ordning själva kan avgöra om de vill avtala om samverkan och i så fall vilka uppgifter samverkan ska avse. Med hänsyn till de erfarenheter som finns av kommunernas samverkan på området hittills finns det dock enligt regeringens mening skäl att överväga en förändrad reglering. Regeringen anser att formella överenskommelser om planering, dimensionering och erbjudande genom avtal om samverkan ger goda förutsättningar för ett framåtsyftande arbete och en stabilitet i samverkan, där såväl enskilda kommuner som andra aktörer, exempelvis enskilda utbildningsanordnare inom komvux, vet vad som förväntas av dem. Det ger även en bra grund för uppföljning och förutsättningar för ett systematiskt kvalitetsarbete. Genom formella samverkansprocesser främjas dialogen om frågor om planering och dimensionering av utbildningsutbudet, t.ex. när det gäller att identifiera gemensamma utmaningar och diskutera potentiella lösningar. Regeringen menar vidare att samverkan genom avtal har fördelar ur ett demokratiperspektiv. Det främjar enskildas möjligheter att få insyn i den kommunala verksamheten, något som annars kan vara svårt att följa vid olika former av kommunal samverkan. Genom avtal skapas därför förutsättningar för en både transparent och stabil samverkan. Förslaget om krav på samverkan innebär enligt regeringens mening inte någon förändring av kommunernas ansvar att erbjuda ungdomar och vuxna utbildning av god kvalitet. Utskottet anser att en fördjupad samverkan är nödvändig för att skapa goda förutsättningar att erbjuda och upprätthålla ett ändamålsenligt utbildningsutbud som tar hänsyn till kompetensbehoven på arbetsmarknaden.

När det gäller frågor om bl.a. likabehandling av olika huvudmän kan utskottet konstatera att förslaget i propositionen om kravet på samverkan mellan kommuner inte omfattar enskilda och regionala huvudmän. Regeringen framhåller i propositionen att kommuner och enskilda huvudmän har olika ansvar och därmed olika förutsättningar för samverkan om planering och dimensionering av utbildningsutbudet. Kommunerna har ett övergripande ansvar för att alla ungdomar i kommunen erbjuds en gymnasieutbildning av god kvalitet (15 kap. 30 § skollagen). Något motsvarande uppdrag har inte de enskilda huvudmännen. Regeringen anser därför att kravet på samverkansavtal inte bör omfatta enskilda huvudmän. Regeringen anser dock att det inte finns något som hindrar kommunala huvudmän och enskilda huvudmän från att samarbeta kring planering och dimensionering av utbudet av gymnasiala utbildningar. Det kan exempelvis handla om att bygga vidare på sådan

samverkan som sker i dag kring gemensam antagning. De regionala planeringsunderlagen kan i detta sammanhang bli en gemensam referenspunkt för både offentliga och enskilda huvudmän och ett viktigt verktyg för att identifiera behov av förändringar i dimensioneringen av de olika utbildningarna inom ett samverkansområde.

Utskottet anser med det anförda att förslaget är väl avvägt och avstyrker motionerna 2021/22:4512 (V) yrkande 1, 2021/22:4558 (KD) yrkande 1, 2021/22:4583 (SD) yrkande 2 och 2021/22:4611 (M) yrkande 2.

Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om s.k. frisök.
Jämför reservation 11 (C), 12 (V) och 13 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3 föreslår motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag för att öka möjligheten att läsa utanför det primära samverkansområdet.

I kommittémotion 2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 begär motionärerna ett nytt förslag där frisök ska gälla endast i de fall där utbildningen inte erbjuds i hemkommunen samt utreda vilka övriga särskilda fall som kan leda till att en elev ska ha rätt att söka i andra kommuner, exempelvis om eleven bor i olika kommuner eller andra relevanta skäl. Annars riskerar det att leda till en ohållbar situation för kommunerna i deras planering av utbildningsplatser för de kommande åren.

I kommittémotion 2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2 framhåller motionärerna att de stödjer regeringens förslag om frisök men att de därutöver vill utreda möjligheten att införa ett fritt skolval i yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning, dvs. att om en viss utbildning inte tillhandahålls i den egna kommunen ska en person kunna söka en utbildningsplats i en annan del av landet utan att nekas detta.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om att regeringens förslag om att införa en möjlighet att fritt söka inom ett samverkansområde, antingen ska begränsas eller utökas kan utskottet inledningsvis konstatera att det som regeringen föreslår är att en kommuns erbjudande av yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar ska omfatta all sådan utbildning som anordnas av huvudmännen i det primära samverkansområdet. Det ska vara möjligt att fritt söka till sådana yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå som erbjuds inom det primära samverkansområde man bor i (s.k. frisök). Av propositionen framgår att vuxna i dag bl.a. har rätt till utbildning i komvux på gymnasial nivå om syftet är att uppnå grundläggande eller särskild behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller om syftet är att uppnå grundläggande behörighet till eller uppfylla krav på särskilda kunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. Den som har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå har även rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun eller i en region, om utbildningen finns där och inte

erbjuds av hemkommunen (20 kap. 19–19 d §§ skollagen). Motsvarande rättighetslagstiftning saknas för den som söker en yrkesutbildning. Regeringen anser att tillgången till ett brett utbud av yrkesutbildning inom komvux behöver förbättras så att vuxna med behov av kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden också ges möjlighet att delta i sådan utbildning. För den enskilda individen är det viktigt att det genom yrkesutbildning finns en långsiktig möjlighet till delaktighet i arbetslivet, men även en möjlighet att byta yrkeskarriär. Enligt regeringens mening kan tillgången till ett brett utbud av yrkesutbildning för vuxna som motsvarar både individers och arbetsmarknadens behov förbättras genom att flera kommuner samverkar. Detta kan bidra till att individens möjligheter till studier ökar och eventuell begränsning till endast den egna kommunens utbud av utbildningar minskar. För att de enskilda individerna i de samverkande kommunerna ska kunna få tillgång till det samlade utbudet av sammanhållen yrkesutbildning är det enligt regeringen angeläget att personer hemmahörande i ett primärt samverkansområde fritt ska kunna söka till en sammanhållen yrkesutbildning och yrkesämnen inom det primära samverkansområdet. I propositionen behandlar regeringen frågan om en konsekvens av förslaget skulle kunna bli att vuxenutbildning i små kommuner riskerar att slås ut på grund av färre sökande och om möjligheten att fritt söka i stället endast borde gälla när utbildningen inte erbjuds i hemkommunen. Regeringen gör bedömningen att möjligheten att fritt söka yrkesutbildningar inom det primära samverkansområdet skulle kunna leda till att vuxna söker sig till centralorter i högre grad än det som sker i dag. Samverkan om planering och dimensionering kan dock enligt regeringens mening även handla om lokalisering av utbildningarna. Kommunerna kan i samverkan strategiskt dimensionera utbildningarna som bedrivs i olika orter för att säkerställa att vuxnas skilda behov kan mötas. Syftet med regeringens förslag om krav på samverkan mellan kommuner är bl.a. att skapa ett brett och varierat utbud av yrkesutbildning för de vuxna, förbättra kompetensförsörjningen till arbetslivet och skapa ett så resurseffektivt system som möjligt. I ett sådant system, menar regeringen, är det en naturlig följd att vuxna i de samverkande kommunerna ska ha möjlighet att söka till och delta i de utbildningar som anordnas inom det primära samverkansområdet, oavsett vilken kommun som tillhandahåller utbildningen och oavsett om den bedrivs av kommunen eller av en enskild utbildningsanordnare. Att vuxna fritt får söka utbildning inom ett samverkansområde skapar möjlighet för huvudmännen att bygga upp tillräckligt stora elevvolymen för att på ett resurseffektivt sätt starta utbildningar som annars inte skulle komma till stånd.

Utskottet anser att regeringens skäl för att införa en sådan möjlighet att fritt söka inom ett samverkansområde är väl avvägt och avstyrker med det anförda motionerna 2021/22:4512 (V) yrkande 2, 2021/22:4558 (KD) yrkande 2 och 2021/22:4591 (båda C) yrkande 3.

Regionala planeringsunderlag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regionala planeringsunderlag.

Jämför reservation 14 (M, KD) och 15 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 5 föreslår motionärerna att Skolverkets planeringsunderlag ska anlägga både ett regionalt och ett nationellt perspektiv samt att representanter från program- och branschråd medverkar vid framtagandet av regionala bedömningar såväl som myndighetens planeringsunderlag.

I kommittémotion 2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 vill motionärerna ha ett kompletterande förslag som ger tydligare vägledning till Skolverket att ta hänsyn till mindre kommuners kompetensbehov. Motionärerna anser att det kan finnas en risk att mindre kommuners kompetensbehov inte synliggörs om man ser till en hel region och att förslaget riskerar att leda till att utarma landsbygden och mindre städer på gymnasieprogram till förmån för de större städerna i samverkansregionen.

I kommittémotion 2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 4 begär motionärerna att Skolverkets planeringsunderlag ska anlägga både ett regionalt och ett nationellt perspektiv.

I yrkande 5 framhåller motionärerna vikten av att representanter från program- och branschråd får medverka vid framtagandet av regionala bedömningar och Skolverkets planeringsunderlag.

Utskottets ställningstagande

I propositionen bedömer regeringen att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag som stöd för planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning. Regeringen framhåller att om utbudet av gymnasial utbildning i högre grad dimensioneras utifrån arbetsmarknadens behov av kompetens behöver huvudmännen som underlag för beslut ha tillgång till statistik, fakta och analyser i form av t.ex. nulägesbeskrivningar och prognoser om kompetensbehov och uppgifter om ungdomars och vuxnas efterfrågan på och etablering efter olika utbildningar.

När det gäller yrkandena om de regionala planeringsunderlagen vill utskottet framhålla följande. Regeringen föreslår i propositionen att regionerna bl.a. ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på lång och kort sikt. Inom ramen för regionalt kompetensförsörjningsarbete och med anledning av de förslag som lämnas i propositionen ska särskilt fokus riktas mot bedömningar som kan bidra till

utvecklad samverkan och ett mer ändamålsenligt utbud av gymnasial utbildning. Utskottet kan konstatera att bedömningarna även kan bidra till Skolverkets arbete med de regionala planeringsunderlagen.

Vidare anser regeringen att för att garantera en likvärdig tillgång till underlag för beslut om utbildningsutbud måste även staten ta ett större ansvar för att ta fram planeringsunderlagen. De regionala planeringsunderlagen bör enligt regeringen rikta sig till kommuner, regioner och enskilda huvudmän som behöver fatta beslut om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa utbildningar. De bör även kunna användas av en enskild som underlag inför en eventuell ansökan om godkännande att starta en ny utbildning och av Skolinspektionen när myndigheten prövar ansökningar om sådana godkännanden. Utskottet vill i sammanhanget betona det som regeringen anför om att det är huvudmännen som beslutar om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Avsikten är att huvudmännens bedömning av ungdomarnas och vuxnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov ska underlättas genom att staten tar fram relevanta uppgifter och presenterar dessa i form av regionala planeringsunderlag. Utskottet instämmer med regeringen om att det exakta innehållet och utformningen av de regionala planeringsunderlagen behöver utvecklas av en ansvarig myndighet bl.a. med utgångspunkt i dessa överväganden. Vidare bör underlagen innehålla en tydlig bedömning av behovet av ändringar i utbildningsutbudet, dvs. om områden där den gymnasiala utbildningen för unga och vuxna behöver förstärkas, bibehållas eller är för omfattande utifrån bl.a. arbetsmarknadsbehovet samt ungas och vuxnas efterfrågan på utbildning.

Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2021/22:4512 (V) yrkande 3, 2021/22:4558 (KD) yrkandena 4 och 5 och 2021/22:4611 (M) yrkande 5.

Kvalitet och utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvalitet och utvärdering i utbildningar.

Jämför reservation 16 (M) och 17 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3 begär motionärerna att regeringens tilltänkta reformer inom gymnasial utbildning ska göras utvärderingsbara. Motionärerna anser att det är viktigt att planera för att göra reformerna i propositionen utvärderingsbara samt att bättre data om sökande och antagna på komvux skulle möjliggöra bättre effektutvärderingar av utbildningar.

I yrkande 4 föreslår motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag om hur kvaliteten i utbildningarna kan förbättras. Motionärerna framhåller att regeringens förslag tar endast sikte på kvantitet, och inte på utbildningarnas kvalitet och menar att regeringen ska återkomma med förslag hur kvalitén kan öka samt hur denna ska utvärderas.

Utskottets ställningstagande

Utvärdering och uppföljning av den gymnasiala utbildningen

Utskottet kan konstatera att Skolverket är förvaltningsmyndighet och statistikansvarig myndighet för skolväsendet och på nationell nivå bl.a. ska följa upp och utvärdera den gymnasiala utbildningen och vuxenutbildningen. Uppföljningen och utvärderingen ska öka kunskapen om hur utbildningarna och verksamheterna har utvecklats i förhållande till de nationella målen. Myndigheten ska även sammanfatta och publicera resultaten av sitt arbete med uppföljning och utvärdering (26 kap. 24 § skollagen och 2 § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Utifrån detta följer Skolverket bl.a. upp kvinnors och mäns etablering på arbetsmarknaden eller fortsatta studier efter avslutad utbildning och ungdomars och vuxnas deltagande i olika utbildningar. Utskottet anser att Skolverkets uppdrag i fråga om uppföljning och utvärdering är väl avvägt och avstyrker med det anförda motion 2021/22:4611 yrkande 3.

När det gäller frågan om att kvaliteten på utbildningarna kan förbättras kan utskottet konstatera att det är kommunerna som enligt skollagen har ansvaret att erbjuda ungdomar och vuxna i kommunerna gymnasieutbildning och kommunal vuxenutbildning. Varje kommun har ett ansvar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet (15 kap. 30 § första stycket). God kvalitet handlar enligt utskottets mening om att eleverna når de

nationellt fastställda målen för utbildningen och tillgången till gymnasieutbildning och gymnasial vuxenutbildning av god kvalitet är en strategisk fråga för den framtida kompetensförsörjningen (prop. 2008/09:199 och prop. 2009/10:165 s. 410). Med det anförda avstyrker utskottet motion 2021/22:4611 (M) yrkande 4.

Reservationer

1. Lagförslagen, punkt 1 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår proposition 2021/22:159 punkterna 1, 2.1, 3.1, 4 och 5.

Ställningstagande

Vi delar mycket av den problembild som målas upp i propositionen. Yrkesprogrammen är inte tillräckligt attraktiva för att locka elever samtidigt som näringslivets behov av yrkesskicklighet är stort. Vi inser att detta problem måste åtgärdas. Man löser dock inte problemet genom att hitta på nya byråkratiska strukturer, som inte följer någon enhetlig linje över landet. I stället handlar det enligt vår mening om behovet av att marknadsföra yrkesprogrammen i kombination med att antagningsvolymen till de högskoleförberedande programmen ses över och skärs ned. Samtidigt måste staten ta ett större ansvar för placering och utbud av gymnasieskolor i en modell där även fristående aktörer är delaktiga i processen.

Riksdagen bör mot denna bakgrund avslå propositionen.

2. Dimensionering av utbildningen, punkt 2 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4,

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 3 och

2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att regeringens förslag om att förbättra informationsinsatserna till ungdomar och vårdnadshavare är bra men mer behöver göras. Studie- och yrkesvägledningen, SYV, har betydelse för att fler ska göra informerade yrkes- och studieval. SYV-aktiviteter kan utföras under hela skolgången, så även för barn i de yngre åldrarna i grundskolan. Skolinspektionens kvalitetsgranskning 2019 pekade på stora brister i gymnasieskolornas studie- och yrkesvägledning, bl.a. att den inte anpassas tillräckligt utifrån en föränderlig arbetsmarknad. Specifika informationsinsatser behövs vid val till grund-, gymnasie- och högskola, men studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet samt ha ett tydligare genusperspektiv. Jag anser att studie- och yrkesvägledarna i högre grad bör vara en länk mellan skola och arbetsliv och vara integrerade i hela skolans verksamhet. Löpande utbildningsinsatser med genusperspektiv behövs även för rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare. Jag anser mot denna bakgrund att studie- och yrkesvägledningen ska stärkas för att fler ska kunna göra rätt yrkes- och utbildningsval.

Det råder idag brist på yrkeslärare och för att fler ska kunna gå en yrkesutbildning med hög kvalitet behöver fler insatser göras för fler behöriga lärare. Företag och branscher tar redan i dag ett stort ansvar för yrkesutbildningen, men vi måste skapa förutsättningar för att de ska kunna göra ännu mer. En av de viktigaste reformerna är att branscherna och arbetsgivarna ges makt och inflytande över den gymnasiala yrkesutbildningen. Fler unga vuxna måste kunna skaffa sig ett bra jobb och få en bättre start på sitt vuxenliv. Att fortsätta reformera gymnasieskolan och vuxenutbildningen ser vi därför som en viktig fråga för att fler ska få ett arbete. Jag vill därför att det tillsätts en utredning om hur branschernas inflytande för yrkesutbildningarna kan öka och hur kvaliteten kan stärkas. Mot denna bakgrund behövs det ytterligare förslag för att yrkesutbildningarna ska kunna stärkas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Dimensionering av utbildningen, punkt 2 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4 och

avslår motionerna

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ett förslag som återfinns i propositionen är att för att en enskild ska ges ett godkännande som huvudman för gymnasieskola ska det krävas att utbildningen i fråga bidrar till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov. Jag anser att det är positivt att enskilda huvudmän ska agera på samma villkor som de kommunala huvudmännen. Samtidigt skulle detta inte beröra så många skolor och riskera att minska likvärdigheten ytterligare. Jag anser att dimensioneringen ska gälla hela den gymnasiala utbildningen och då måste befintliga enskilda skolor också ingå på lika villkor. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med kompletterande förslag där även befintliga enskilda huvudmän ska uppfylla samma kriterier som nya.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Dimensionering av utbildningen, punkt 2 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 3 och

avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4,

2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det krävs ett förtydligande i regeringens förslag om att kravet på att utbildningen fyller ett arbetsmarknadsbehov inte ska utgöra ett hinder för konkurrens i förhållande till kommunal eller regional utbildningsverksamhet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Svenska branschers inflytande över yrkesutbildningarna, punkt 3 (M, KD)

av Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Christian Carlsson (KD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Det största problemet är att för få unga idag väljer att läsa en gymnasial yrkesutbildning och att utbudet inte motsvarar den efterfråga som finns från företag och andra arbetsgivare. Utbudet styrs i alltför hög grad av elevernas önskemål och i propositionen föreslår regeringen att arbetsmarkandes behov ska få större betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Det är positivt, men att erbjuda platser som möter arbetsmarknadens behov är ingen garanti för att elevernas efterfrågan på dessa platser motsvarar utbudet. Regeringens förslag måste enligt vår mening kombineras med en ny ordning i Sverige där branscherna i större utsträckning kan styra innehållet och utformningen av yrkesprogrammen för att garantera en ändamålsenlig utbildning som motsvarar vad som sedan krävs på arbetsmarknaden. Dagens rådgivande roll har visat sig ha mycket begränsade påverkansmöjligheter. En yrkesutbildning med högt relevant innehåll kommer att öka attraktiviteten för yrkesprogrammen och öka träffsäkerheten för att utbildningarna leder till arbete. Att regeringen valt att inte lämna förslag på hur branscherna på ett tydligare sätt ska få inflytande över utformning av yrkesprogrammen är en stor brist i regeringens proposition. Regeringen måste mot denna bakgrund komma tillbaka med förslag om hur de svenska branscherna kan garanteras inflytande över innehåll och utformning av yrkesutbildningarna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Regional försöksverksamhet med dimensionering, punkt 4 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag instämmer i den analys som framförs från många håll, inte minst från arbetsgivarsidan, om att den gymnasiala utbildningen behöver dimensioneras efter andra principer än i dag. Det är dock först när en reform genomförs som det går att avgöra genomslaget i praktiken. Därför menar jag att en väg framåt vore att låta olika modeller för dimensionering av utbildningsutbudet efter arbetsmarknadens behov och efterfrågan skulle kunna utgöra föremål för regionala försöksverksamheter. Sådana försöksverksamheter bör dock vara tidsbegränsade och utvärderas både löpande samt efter avslutad försöksverksamhet. Jag anser således att regeringen ska återkomma med förslag på regional försöksverksamhet med olika modeller av dimensionering.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Samverkan mellan kommuner, punkt 5 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion
2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Hela skolväsendet bör förstatligas inklusive gymnasieskolan och det hade varit önskvärt att utredningen hade lagt fram systemförändrande förslag. Eftersom det nu är ett kommunalt huvudmannaskap för gymnasieskolan delar jag uppfattningen om att det behövs ett samarbete mellan kommuner för att uppnå ett ändamålsenligt utbud av utbildningar och konstaterar att den här typen av samverkan redan existerar i stora delar av landet. Det är dock viktigt att påpeka att denna typ av samarbete är bäst när den är frivillig. Jag anser att samarbeten kräver ordnade, transparenta former som är likvärdiga över landet. Mot denna bakgrund behöver det göras förtydliganden om ansvarsfördelningen och styrkedjan. Det behöver också uttryckas en strävan efter frivilliga samarbeten i stället för tvång.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Samverkan mellan kommuner, punkt 5 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1 och
avslår motion

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen föreslås det att det ska införas krav på att kommuner ska samverka med minst två andra kommuner för att åstadkomma ett ändamålsenligt utbud av utbildningar. Samverkan ska ske genom ett primärt samverkansavtal, som avser planering, dimensionering och erbjudande av viss utbildning i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Regeringen föreslår dock inte att enskilda huvudmän ska omfattas av kraven på samverkan eftersom kommuner och enskilda har olika ansvar. Vikten av samarbete mellan kommuner och enskilda huvudmän bör i detta sammanhang betonas för att kommunernas planering och dimensionering av utbildningen ska bli ändamålsenlig.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Samverkan får inte blockera nyetablering av fristående gymnasieskolor, punkt 6 (M, SD, KD)

av Josefin Malmqvist (M), Patrick Reslow (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Christian Carlsson (KD), Michael Rubbestad (SD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att ett godkännande av en ansökan som huvudman för gymnasieskolan ska förutsätta att utbildningen i fråga bidrar till att möta ungdomars efterfrågan och fylla ett arbetsmarknadsbehov. I kombination med förslaget om kommuners samverkan om utbud och dimensionering samt Skolinspektionens uppdrag att godkänna utbildningar som inte innebär påtagligt negativa följder för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna, finns en risk att detta sammantaget innebär ett hinder för friskole-etableringar. Vi anser att det framöver krävs ett förtydligande i lagen om att syftet med kommuners samverkan inte får vara att blockera nyetablering av fristående gymnasieutbildningar samt att samtliga skolhuvudmän ska behandlas lika genom dimensioneringsprocessen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Likabehandling av huvudmän, punkt 7 (M, SD)

av Josefin Malmqvist (M), Patrick Reslow (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Michael Rubbestad (SD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Den modell som regeringen föreslår gynnar de kommunala huvudmännen på bekostnad av de fristående aktörerna. Det stämmer inte enligt vår mening med principen om likabehandling. Det faktum att minst två kommuner ska kunna träffa överenskommelser om hur olika utbildningar ska fördelas inom samverkansområdet riskerar att slå ut de fristående aktörerna, om inte även de är delaktiga i denna första del av processen. Därutöver krävs för att en enskild huvudman ska bli godkänd att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Själva konstruktionen av regelverket gör att etableringsmöjligheterna för fristående aktörer försämras. I slutändan slår detta hårt mot elevernas valfrihet. Vi anser mot denna bakgrund att regeringen ska återkomma med förslag som likabehandlar de olika huvudmännen genom hela dimensioneringsprocessen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet, punkt 8 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3 och

avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 och

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag välkomnar förslaget i propositionen om att det ska vara möjligt att fritt söka till yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå som erbjuds inom det primära samverkansområdet där eleven bor (s.k. frisök). Samtidigt finns det skäl att vidare undersöka om det ska finnas en ökad möjlighet att läsa utanför det primära samverkansområdet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet, punkt 8 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 och

avslår motionerna

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att det är positivt att elever ska kunna söka utbildningar i andra delar av samverkansområdet, men förslaget bör utformas så att s.k. frisök ska gälla endast när utbildningen inte erbjuds i hemkommunen. Annars riskerar det att leda till en ohållbar situation för kommunerna i deras planering av utbildningsplatser för de kommande åren. Jag föreslår mot denna bakgrund att frisök ska gälla i de fall där utbildningen inte erbjuds i hemkommunen samt att det utreds vilka övriga särskilda fall som kan leda till att en elev ska ha rätt att söka i andra kommuner, exempelvis om eleven bor i olika kommuner eller har andra relevanta skäl.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Möjlighet att söka fritt inom det primära samverkansområdet, punkt 8 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 och

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att en kommuns erbjudande av yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar ska omfatta all sådan utbildning som anordnas av huvudmännen i det primära samverkansområdet. Det ska vara möjligt att fritt söka till sådana yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå som erbjuds inom det primära samverkansområde man bor i. Det är positivt men därutöver behöver möjligheten att införa ett fritt skolval i yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning utredas, dvs. att om en viss utbildning inte tillhandahålls i den egna kommunen ska en person kunna söka en utbildningsplats i en annan del av landet utan att nekas detta.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Regionala planeringsunderlag, punkt 9 (M, KD)

av Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Christian Carlsson (KD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkandena 4 och 5 samt
2021/22:4611 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 5 och
avslår motion
2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att Skolverket ska få i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag. Dessa ska vara ett stöd för dimensionering, planering och erbjudande av gymnasial utbildning. Det föreslås också att regionerna ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig sektor, på kort och lång sikt. Vi anser att det är av stor vikt att Skolverkets planeringsunderlag innefattar både ett regionalt och ett nationellt perspektiv samt att representanter från program- och branschråd medverkar vid framtagandet av regionala bedömningar såväl som myndighetens planeringsunderlag.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Regionala planeringsunderlag, punkt 9 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motionerna
2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD) yrkandena 4 och 5 samt
2021/22:4611 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att Skolverket ska få i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag som stöd för planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning. Regeringen menar också att uppdraget bör regleras i förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk. Jag anser att det kan finnas en risk att mindre kommuners kompetensbehov inte synliggörs om man ser till en hel region. Regeringens förslag riskerar att leda till att utarma landsbygden och mindre städer på gymnasieprogram till förmån för de större städerna i samverkansregionen när frågan centraliseras i ett skolsystem där kommuner är huvudmän. Det behövs därför ett kompletterande förslag som ger tydligare vägledning till Skolverket att ta hänsyn till mindre kommuners kompetensbehov.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

16. Kvalitet i utbildningarna, punkt 10 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi saknar förslag från regeringen som rör kvaliteten av de utbildningar som erbjuds. Regeringens förslag tar endast sikte på kvantitet, och inte på utbildningarnas kvalitet. Vi menar att regeringen ska återkomma med förslag på hur kvaliteten i utbildningarna kan förbättras samt hur denna ska utvärderas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

17. Utvärderingsbara reformer, punkt 11 (M, KD)

av Josefin Malmqvist (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Christian Carlsson (KD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av att planera för att göra reformerna i propositionen utvärderingsbara samt att bättre data om sökande och antagna på komvux skulle möjliggöra bättre effektutvärderingar av utbildningar. Mot denna bakgrund bör regeringens tilltänkta reformer inom gymnasial utbildning göras utvärderingsbara.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:159 Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
- 2.1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800).

Behandlingen avser godtagande av lagförslaget. Behandlingen av det lagtekniska antagandet sker i ett annat sammanhang.

- 3.1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Behandlingen avser godtagande av lagförslaget. Behandlingen av det lagtekniska antagandet sker i ett annat sammanhang.

4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

Följdmotionerna

2021/22:4512 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förtydliganden om ansvarsfördelningen och styrkedjan samt uttrycka en strävan efter frivilliga samarbeten i stället för tvång och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag där frisök ska gälla i de fall där utbildningen inte erbjuds i hemkommunen samt utreda vilka övriga särskilda fall som kan leda till att en elev ska ha rätt att söka i andra kommuner, exempelvis om eleven bor i olika kommuner eller andra relevanta skäl, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett kompletterande förslag som ger tydligare vägledning till Skolverket att ta hänsyn till mindre kommuners kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med kompletterande förslag där även befintliga enskilda huvudmän ska uppfylla samma kriterier som nya, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4558 av Christian Carlsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av samarbete mellan kommuner och enskilda huvudmän för att kommunernas planering och dimensionering av utbildningen ska bli ändamålsenlig och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett fritt skolval i yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs ett förtydligande i skollagen om att kravet på att utbildningen fyller ett arbetsmarknadsbehov inte ska utgöra ett hinder för konkurrens i förhållande till kommunal eller regional utbildningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverkets planeringsunderlag ska anlägga både ett regionalt och ett nationellt perspektiv och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att representanter från program- och branschråd får medverka vid framtagandet av regionala bedömningar och Skolverkets planeringsunderlag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4566 av Fredrik Malm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om regleringar av de nationella gymnasieprogrammen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på regional försöksverksamhet med olika modeller av dimensionering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4583 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag som likabehandlar de olika huvudmännen genom hela dimensioneringsprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4591 av Fredrik Christensson och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledningen ska stärkas för att fler ska kunna göra rätt yrkes- och utbildningsval och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med ytterligare förslag för att stärka yrkesutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag för att öka möjligheten att läsa utanför det primära samverkansområdet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4611 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste komma tillbaka med förslag om hur de svenska branscherna kan garanteras inflytande över innehåll och utformning av yrkesutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs ett förtydligande i skollagen om att syftet med kommuners samverkan inte får vara att blockera nyetablering av fristående gymnasieskolor samt att skolhuvudmän ska behandlas lika genom hela dimensioneringsprocessen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens tilltänkta reformer inom gymnasial utbildning ska göras utvärderingsbara och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om hur kvaliteten i utbildningarna kan förbättras och utvärderas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverkets planeringsunderlag ska anlägga både ett regionalt och ett nationellt perspektiv och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att nuvarande 15 kap. 8 a § ska betecknas 15 kap. 8 b §,

dels att 2 kap. 5 och 5 d §§, 15 kap. 1 och 30 §§, 16 kap. 42 och 50 §§, 17 kap. 23 §, 20 kap. 16, 19 d och 21 §§, 24 kap. 12 § och 28 kap. 12 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 15 kap. 4 § ska lyda ”Samverkan med samhället i övrigt”,

dels att rubriken närmast före 15 kap. 8 a § ska sättas närmast före den nya 15 kap. 8 b §,

dels att det ska införas tolv nya paragrafer, 2 kap. 2 a och 2 b §§, 15 kap. 8 a, 30 a, 30 b och 31 a §§, 20 kap. 6 a, 6 b, 16 a, 16 b och 21 a §§ och 23 kap. 21 a §, och närmast före 2 kap. 2 a § och 20 kap. 6 a och 21 a §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före rubriken ”Mottagande” ska införas en ny paragraf, 15 kap. 32 a §, och närmast före 15 kap. 32 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.Samverkan mellan kommuner

2 a §

Varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). Även samverkan som sker på annan liknande grund anses som primärt samverkansavtal. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på

¹ Senaste lydelse av 15 kap. 8 a § 2010:1997 rubriken närmast före 15 kap. 8 a § 2010:1997.

Samverkan med minst två kommuner med hänsyn till kommunernas geografiska placering. Sådana föreskrifter får ange vad som ska gälla i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning för kommuner som omfattas av undantaget.

2 b §

Det primära samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Bestämmelser om vilka utbildningar samverkansavtalet ska omfatta finns i 15 kap. 30 a § första stycket och 20 kap. 16 a § första stycket.

Bestämmelser om samverkansavtal i andra fall (sekundära samverkansavtal) finns i 15 kap. 30 a § andra och tredje styckena och i 23 kap. 21, 22 och 23 §§.

Lydelse enligt prop. 2021/22:158 Föreslagen lydelse

5 §²

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,
2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och
3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § andra stycket bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Om ansökan avser gymnasieskola ska utbildningen bidra till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov för att godkännande ska lämnas.

² Senaste lydelse 2022:000.

För att godkännande ska lämnas krävs *därutöver* att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Vid bedömningen av om utbildningen innebär påtagliga negativa följder ska det särskilt beaktas att alla elever har rätt till en likvärdig utbildning. Om ansökan avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser ansökan förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs *därutöver* att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Avser ansökan förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola, ska ett yttrande inhämtas från den kommun där utbildningen ska bedrivas. Kommunen ska i ett sådant fall inkomma med ett yttrande. Avser ansökan gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska närliggande kommuner som kan antas bli berörda av ansökan ges tillfälle att yttra sig. En kommun som yttrar sig ska bifoga en bedömning av konsekvenserna av om ansökan skulle bifallas. Konsekvensbeskrivningen ska innehålla en analys av ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser utifrån de aspekter som anges i *fjärde* stycket.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskolenhet och, i förekommande fall, att utbildningen har en konfessionell inriktning.

För att godkännande ska lämnas krävs, *utöver det som anges i andra–fjärde styckena*, att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Vid bedömningen av om utbildningen innebär påtagliga negativa följder ska det särskilt beaktas att alla elever har rätt till en likvärdig utbildning. Om ansökan avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser ansökan förskoleklass, grundskola, eller grundsärskola krävs *därutöver* att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Avser ansökan förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola, ska ett yttrande inhämtas från den kommun där utbildningen ska bedrivas. Kommunen ska i ett sådant fall inkomma med ett yttrande. Avser ansökan gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska närliggande kommuner som kan antas bli berörda av ansökan ges tillfälle att yttra sig. En kommun som yttrar sig ska bifoga en bedömning av konsekvenserna av om ansökan skulle bifallas. Konsekvensbeskrivningen ska innehålla en analys av ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser utifrån de aspekter som anges i *femte* stycket.

Lydelse enligt prop. 2021/22:157 *Föreslagen lydelse*

5 d §³

Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman får ta ut en avgift för ansökningar om godkännande enligt 2 kap. 5 §.

Statens skolinspektion eller den kommun som handlägger ärenden om godkännande av en enskild som huvudman får ta ut en avgift för ansökningar om godkännande enligt 5 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

1 §

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–20 §§),
- bestämmelser om betyg (21–29 §§),
- bestämmelser om gymnasieskola med offentlig huvudman (30–32 §§),
- bestämmelser om fristående gymnasieskola (33 och 34 §§), och
- bestämmelser om Rh-anpassad utbildning (35–40 §§).

8 a §

Information från en huvudman om erbjudande av nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever ska tydligt ange utbildningens inriktning.

Informationen ska också ange vad utbildningen kan leda till när det gäller etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier.

30 §⁴

Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet.

Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller en region enligt samverkansavtal med kommunen eller regionen. Kommuner som har ingått ett samverkansavtal

Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller enligt det som följer av 30 a §.

³ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2022:000.

⁴ Senaste lydelse 2019:947.

bildar ett samverkansområde för utbildningen.

Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål.

30 a §

Ett primärt samverkansavtal enligt 2 kap. 2 b § ska omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. En kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Kommunen kan även erbjuda sådan utbildning anordnad av en kommun utanför det primära samverkansområdet eller en region enligt ett sekundärt samverkansavtal.

När det gäller övrig utbildning i gymnasieskolan kan kommunen erbjuda utbildning som anordnas av en annan kommun eller en region enligt ett sekundärt samverkansavtal.

30 b §

När en kommun bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den ta hänsyn till

- 1. ungdomarnas efterfrågan, och*
- 2. arbetsmarknadens behov.*

Kravet på att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov gäller endast de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

31 a §

När en region bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den ta hänsyn till

1. ungdomarnas efterfrågan, och
2. arbetsmarknadens behov.

Första stycket gäller endast de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

Erbjudande av utbildning

32 a §

När en enskild huvudman bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den ta hänsyn till

1. ungdomarnas efterfrågan, och
2. arbetsmarknadens behov.

Första stycket gäller endast de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever, i den utsträckning den enskilde har godkännande som huvudman för utbildningarna.

16 kap.

42 §

Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program.

Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar.

Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar. Vid bedömningen av om ett allsidigt urval erbjuds får kommunen även ta hänsyn till utbildningar som erbjuds av enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen eller i en annan kommun inom ett primärt samverkansområde som kommunen ingår i.

50 §⁵

En kommun som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen eller i samverkansområdet för

En kommun som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen och en region som antagit en elev

⁵ Senaste lydelse 2019:947.

utbildningen ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

på ett nationellt program, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Första stycket gäller även en region som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i samverkansområdet för utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om interkommunal ersättning.

17 kap.

23 §⁶

En kommun som på programinriktat val har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

En kommun som på programinriktat val har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen och en region som antagit en elev på programinriktat val, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Första stycket gäller även en region som på programinriktat val antagit en elev som inte är hemmahörande i samverkansområdet för utbildningen.

Om inte den anordnande huvudmannen och hemkommunen kommer överens om annat, ska den interkommunala ersättningen beräknas enligt 24–27 §§.

20 kap.

Sammanhållen yrkesutbildning

6 a §

I utbildning på gymnasial nivå och i särskild utbildning på gymnasial nivå kan kurser som är relevanta för ett yrkesområde kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning. En del av utbildningen i en sammanhållen yrkesutbildning ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande.

Utbildningen kan utformas som en nationell sammanhållen yrkes-

⁶ Senaste lydelse 2019:947.

utbildning eller vara utformad av en huvudman.

6 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet i sammanhållna yrkesutbildningar och om undantag från kravet på arbetsplatsförlagt lärande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilket innehåll dessa ska ha.

16 §⁷

Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 19, 19 a eller 19 b § har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den, också får det. Varje kommun ska därutöver erbjuda utbildning på gymnasial nivå och särskild utbildning på gymnasial nivå. *Kommunerna ska då sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.*

Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 19, 19 a eller 19 b § har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den, också får det. Varje kommun ska därutöver erbjuda utbildning på gymnasial nivå och särskild utbildning på gymnasial nivå enligt 16 a och 16 b §§.

16 a §

Ett primärt samverkansavtal enligt 2 kap. 2 b § ska omfatta yrkesämnena och sammanhållna yrkesutbildningar i utbildning på gymnasial nivå.

En kommuns erbjudande av sådan utbildning ska omfatta all den utbildning som anordnas av huvudmännen i det primära samverkansområdet.

När en kommun bestämmer vilka yrkesämnena och sammanhållna yrkesutbildningar som ska erbjudas

⁷ Senaste lydelse 2020:446.

och antalet platser på dessa ska kommunen ta hänsyn till

- 1. vuxnas efterfrågan och behov av utbildning, och*
- 2. arbetsmarknadens behov.*

16 b §

Utöver vad som framgår av 16 och 16 a §§ ska kommunerna sträva efter att erbjuda utbildning på gymnasial nivå och särskild utbildning på gymnasial nivå som svarar mot vuxnas efterfrågan och behov.

19 d §⁸

Den som har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt 19, 19 a eller 19 b § har rätt att delta i sådan utbildning i en annan kommun än sin hemkommun eller i en region, om utbildningen finns där och inte erbjuds av hemkommunen.

Rätt att delta i utbildning i en annan kommun än hemkommunen enligt första stycket gäller även om utbildningen erbjuds av hemkommunen när

- 1. utbildningen avser yrkesämnen eller en sammanhållen yrkesutbildning, och*
- 2. den andra kommunen ingår i samma primära samverkansområde som hemkommunen.*

När det gäller ungdomar som har sådan rätt som avses i första stycket ska bestämmelserna i 15 kap. 32 § tillämpas till och med första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

21 §⁹

En ansökan om att delta i utbildning på gymnasial nivå eller i särskild utbildning på gymnasial nivå ska ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman ska hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan ska fogas ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behövs inte om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse.

Ett åtagande att svara för kostnaderna ska alltid lämnas om den sökande har rätt till utbildning

⁸ Senaste lydelse 2019:947.

⁹ Senaste lydelse 2020:446.

enligt 19 d §. Ett åtagande att svara för kostnaderna ska också alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos den andra huvudmannen. Ett åtagande gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

Hemkommunens åtagande om interkommunal ersättning

21 a §

Ett åtagande att svara för kostnaderna för utbildning hos en annan huvudman (interkommunal ersättning), ska alltid lämnas av hemkommunen om

1. den sökande har rätt till utbildningen enligt 19 d §,

2. ansökan avser ett yrkesämne eller en sammanhållen yrkesutbildning i utbildning på gymnasial nivå och den huvudman som anordnar utbildningen och hemkommunen ingår i samma primära samverkansområde, eller

3. den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos den andra huvudmannen.

Ett åtagande att svara för kostnaderna gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

23 kap.

21 a §

Bestämmelser om annan samverkan mellan kommuner än som avses i detta kapitel finns i 2 kap. 2 a och 2 b §§.

24 kap.12 §¹⁰

Vad som sägs i 20 kap. 2, 4–9, 24–27 och 32 §§ om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att även andra bestämmelser i lagen ska gälla för sådan utbildning.

Det som sägs i 20 kap. 2, 4–6, 7–9, 24–27 och 32 §§ om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare gäller också en folkhögskolas motsvarande utbildning som en person är behörig att delta i enligt 14 §.

Lydelse enligt prop. 2021/22:156 Föreslagen lydelse

28 kap.12 §¹¹

Beslut av en kommun eller en region får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundsärskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundsärskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,
3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,
5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,
6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket och rätt att gå kvar vid en resursskola enligt 10 kap. 31 b § andra stycket eller 11 kap. 30 b § andra stycket,
7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 §, mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket eller mottagande enligt 22 kap. 14 §,
8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 eller 33 §,
10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,
11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,

¹⁰ Senaste lydelse 2015:482.

¹¹ Senaste lydelse 2022:000.

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 a §, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

2. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024 när det gäller kommunal vuxenutbildning och i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025 när det gäller gymnasieskolan.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före den 1 januari 2025 när det gäller kommunal vuxenutbildning och för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 när det gäller gymnasieskolan.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2021/22:162 *Föreslagen lydelse*

3. För utbildning i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. För kommunal vuxenutbildning ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om kurser som har påbörjats före den 1 juli 2025.

3.¹ För utbildning i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. För kommunal vuxenutbildning ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om kurser *och sammanhållna yrkesutbildningar* som har påbörjats före den 1 juli 2025.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

¹ Senaste lydelse 2022:000.

3.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 6 a § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2021/22:162 Förslagen lydelse

20 kap.

6 a §¹

I utbildning på gymnasial nivå och i anpassad utbildning på gymnasial nivå kan *kurser* som är relevanta för ett yrkesområde kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning. En del av utbildningen i en sammanhållen yrkesutbildning ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande.

I utbildning på gymnasial nivå och i anpassad utbildning på gymnasial nivå kan *ämnen eller nivåer i ämnen* som är relevanta för ett yrkesområde kombineras till en sammanhållen yrkesutbildning. En del av utbildningen i en sammanhållen yrkesutbildning ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande.

Utbildningen kan utformas som en nationell sammanhållen yrkesutbildning eller vara utformad av en huvudman.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för sammanhållna yrkesutbildningar som har påbörjats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2022:000.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

En region ska

1. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin,

2. fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt,

2. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, och

3. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, och

3. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.

4. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2018:1348.

² Senaste lydelse 2019:944.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

En elev som inte har uppnått åldern för rätt till studiehjälp i form av studiebidrag enligt studiestöds-lagen (1999:1395), men som i övrigt uppfyller villkoren för bidraget, ska när det gäller rätt till stöd enligt denna lag jämföras med en elev som har rätt till studiehjälp.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Lydelse enligt prop. 2021/22:157

Utskottets förslag

2 kap.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,
2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och
3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

Vidare krävs att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 5 a § andra stycket bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Om ansökan avser gymnasieskola ska utbildningen bidra till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov för att godkännande ska lämnas.

För att godkännande ska lämnas krävs *därutöver* att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om *godkännandet* avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser *godkännandet* förskoleklass, grund-

För att godkännande ska lämnas krävs, *utöver det som anges i andra–fjärde styckena*, att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om *ansökan* avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser

skola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

ansökan förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet och, i förekommande fall, att utbildningen har en konfessionell inriktning.